

UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

DIPLOMSKO DELO

**ANALIZA POSLOVANJA ZAVAROVALNICE
ADRIATIC D.D. V LETU 2003**

Ljubljana, september 2005

ROK KASTELAN

IZJAVA

Študent/ka ROK KASTELAN izjavljam, da sem avtor/ica tega diplomskega dela, ki sem ga napisal pod mentorstvom prof. dr. Metke Tekavčič in dovolim objavo diplomskega dela na fakultetnih spletnih straneh.

V Ljubljani, dne 30.09.2005

Podpis: _____

KAZALO

1. UVOD	1
2. OPREDELITEV ZAVAROVANJA IN ZAVAROVALNIŠTVA.....	2
2.1. Definicija zavarovanja.....	2
2.2. Osnovni zavarovalni pojmi.....	3
2.2.1. Udeleženci v zavarovalnem razmerju	3
2.2.2. Elementi zavarovalnega razmerja	3
2.3. Zavarovalne vrste.....	4
2.4. Zakonodajni okvira zavarovalnic.....	4
2.4.1. Zakon o zavarovalništvu.....	5
2.4.2. Slovenski računovodski standardi	6
3. PREDSTAVITEV ZAVAROVALNICE ADRIATIC D.D.....	6
3.1. Zgodovina zavarovalništva v Sloveniji po osamosvojitvi	6
3.2. Zgodovina in razvoj zavarovalne družbe Adriatic d.d.....	7
3.2.1. Razvoj zavarovalniške ponudbe.....	8
4. ANALIZA POSLOVANJA	9
5. ANALIZA POSLOVNEGA USPEHA IN USPEŠNOSTI POSLOVANJA. 9	
5.1. Analiza poslovnega uspeha	11
5.1.1. Analiza prihodkov.....	11
5.1.2. Analiza odhodkov	13
5.1.3. Analiza dobička	14
5.2. Analiza uspešnosti poslovanja	16
5.2.1. Analiza produktivnosti dela	16
5.2.2. Analiza ekonomičnosti poslovanja.....	18
5.2.3. Analiza rentabilnosti poslovanja	19
6. ANALIZA BILANCE STANJA.....	21
6.1. Analiza bilance stanja Zavarovalnice Adriatic d.d.....	22
6.1.1. Analiza sredstev.....	25
6.1.1.1. Analiza naložb	25
6.1.1.1.1. Analiza naložb kritnega sklada in kritnega premoženja	27
6.1.2. Analiza obveznosti do virov sredstev.....	28
6.1.2.1. Zavarovalno-tehnične rezervacije.....	29
7. FINANČNA ANALIZA	30
7.1. Obseg in struktura obveznosti do virov sredstev	31
7.2. Analiza kapitalske ustreznosti.....	33
7.3. Analiza likvidnosti.....	34

8. ANALIZA KADROVSKE FUNKCIJE	35
8.1. Število in struktura zaposlenih	36
8.1.1. Število zaposlenih.....	36
8.1.2. Starostna struktura zaposlenih.....	37
8.1.3. Izobrazbena struktura zaposlenih	37
8.1.4. Spolna struktura zaposlenih.....	38
8.2. Dinamika zaposlenih	38
8.3. Izkoriščenost delovnega časa.....	39
9. ANALIZA PRODAJNE FUNKCIJE.....	40
9.1. Obseg in struktura prodaje.....	41
9.1.1. Premožnjska zavarovanja (razen zdravstvenih)	42
9.1.2. Življenjska in zdravstvena zavarovanja.....	43
10. SKLEP	43
LITERATURA.....	46
VIRI.....	47

1. UVOD

Na kapitalskem trgu v razvitem svetu dve tretjini finančnega napajanja izvira iz zavarovalniških in pokojninskih sredstev oziroma skladov. To so hkrati najdaljša sredstva v narodnem gospodarstvu z običajno ročnostjo nad 10 let. V Sloveniji hitro raste pomen teh sredstev, čeprav je še daleč čas, ko bomo dosegli njihovo evropsko udeležbo v BDP (nad 50%), saj je v EU samo sredstev pokojninskih skladov za okrog 30% BDP. V Sloveniji so leta 2003 ta sredstva dosegla cca 600 mrd SIT, to je dobrih 10% slovenskega BDP, letno pa naraščajo s približno 20% stopnjo rasti, oziroma približno 70 -100 mrd SIT (Letno poročilo Agencije za zavarovalni nadzor (AZN), 2004).

Tudi obseg poslovanja zavarovalnic in ponudba nekaterih zavarovalniških storitev še vedno zaostaja za nekaterimi razvitimi državami Evropske skupnosti. Leta 2003 je delež zbrane zavarovalne premije v BDP znašal 5%, kar je za 4,5 odstotne točke manj, kot znaša delež v razvitih državah Evropske unije. Glavni vzrok tega zaostanka je moč pripisati življenjskim zavarovanjem, ki se niso povečevala dovolj hitro, a predstavljajo veliko perspektivo zavarovalnicam, saj lahko v prihodnosti pričakujemo naraščanje povpraševanja po teh zavarovanjih.

Predmet diplomskega dela je analiza poslovanja Zavarovalnice Adriatic d.d. v letu 2003. Zavarovalništvo je dokaj specifična dejavnost in bodo zaradi tega določene analize ter pokazatelji toliko bolj zanimivi. Določeni kazalniki bodo zaradi specifik prilagojeni, tako da bodo nazorno prikazali dogajanje v zavarovalnici Adriatic.

Temeljni namen analize je s pomočjo podatkov iz bilanc stanja, izkazov poslovnega izida in internih poročil pridobiti takšne informacije, ki bodo prikazale prednosti in slabosti poslovanja podjetja ter bodo omogočale sprejemanje smotrnih odločitev. Te pa lahko kasneje vodijo v uspešnejše poslovanje analiziranega podjetja.

Cilj analize bo spoznati poslovanja Zavarovalnice Adriatic d.d. v letu 2003 in primerjati to uspešnost z letom 2002 ter zavarovalniško panogo. Potrebno bo tudi spoznati pozitivne in negativne dejavnike, ki so vplivali na poslovanje ter predlagati ukrepe, s katerimi bi podjetje odpravilo takšne negativne dejavnike.

Pri analizi poslovanja Zavarovalnice Adriatic d.d. bom kot osnovo uporabil podatke iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida za leti 2002 in 2003. Za zagotovitev primerljivosti podatkov bom podatke iz bilance stanja, ki se nanašajo na določen trenutek, inflacioniral z indeksom cen življenjskih potrebščin $I_{dec03/dec02}=104,6$. Podatki v izkazu poslovnega izida pa se nanašajo na celo obdobje, zato jih bom inflacioniral s povprečnim indeksom cen življenjskih potrebščin $I_{jan-dec03/jan-dec02}=105,6$. S tem bo dosežena primerljivost podatkov v letu 2003 s podatki iz leta 2002. Vsi vrednostno izraženi podatki v tabelah bodo prikazani v slovenskih tolarjih in v stalnih cenah.

Diplomsko delo bom strukturiral v osem poglavij. V prvem poglavju bom predstavil zavarovalništvo, zavarovalne pojme in zakonodajni okvir zavarovalnic. V drugem poglavju bom predstavil zavarovalnico Adriatic in razmere na zavarovalniškem trgu v Sloveniji. V tretjem poglavju bom teoretično prikazal analizo poslovanja na splošno. Sledilo bo četrto poglavje, kjer bom predstavil analizo poslovnega uspeha in uspešnosti. Uspešnost poslovanja bom analiziral z glavnimi kazalci, kot so rentabilnost, ekonomičnost in produktivnost. Ti pa bodo razčlenjeni še na življenjska in premoženjska zavarovanja, tako da bo jasno razvidno pri katerih vrstah zavarovanja je bila zavarovalnica uspešnejša. Sledilo bo še iskanje vzrokov, ki so privedli do uspešnega poslovanja zavarovalnice. Predmet petega poglavja bo analiza bilance stanja. V šestem poglavju bom nadaljeval z analizo finančne funkcije. Nato bom prešel v sedmo poglavje, kjer bom analiziral zaposlene. V zadnjem poglavju pa bom analiziral še prodajno funkcijo.

2. OPREDELITEV ZAVAROVANJA IN ZAVAROVALNIŠTVA

2.1. Definicija zavarovanja

Pojem zavarovanja so mnogi teoretiki po svetu poskušali različno definirati. Nemški klasik v zavarovanju Manes je dejal, da je zavarovanje vzajemno zadovoljevanje potreb številnih in na enak način ogroženih oseb, ki nastanejo naključno, in jih ni mogoče oceniti. Grawe in Luntz pa menita, da gre pri zavarovanjih za izplačilo denarnih zneskov nekega sklada, oblikovanega iz premij vseh, ki v določeni vrsti zavarovanja sodelujejo. Poznani sta tudi dve anglo-ameriški opredelitvi zavarovanja, to sta finančna in pravna opredelitev zavarovanja. Pri finančni opredelitvi zavarovanja je zavarovanje finančni dogovor o razdelitvi stroškov nepredvidenih škod. Zavarovanje po pravni opredelitvi pa je pogodba, v kateri se ena stranka obveže drugi poravnati škodo (Bijelić, 1998, str. 3).

Z družbenoekonomskega vidika zavarovanje kot gospodarsko dejavnost, ki zadovoljuje določene ekonomske potrebe po varnosti, opredelimo kot posebno gospodarsko dejavnost, ki se ukvarja z organiziranjem zaščite pred različnimi nevarnostmi, in s tem se zadovoljuje določene ekonomske potrebe po varnosti (Ivanjko, 1999, str. 12).

Glavni slovenski teoretik na področju zavarovalništva Boncelj je opredelil zavarovanje kot ustvarjanje gospodarske varnosti z izravnavanjem gospodarskih nevarnosti. Pri tem pa poudarja, da je zavarovanje edina gospodarska dejavnost, katere bistvo izvira iz uveljavljanja zakona velikih števil. Cilj vsakega zavarovanja je tako ustvarjanje gospodarske varnosti. Pri tem je gospodarska varnost cilj, izravnavanje nevarnosti pa sredstvo za doseg tega cilja (Boncelj, 1983 str. 12).

Veliko teoretikov je tako skušalo na različne načine definirati zavarovanje, vendar so vse definicije teh teoretikov pripeljale do enake osnove: »da je zavarovanje dejavnost zaščite

gospodarstva pred določenimi nevarnostmi, ki ogrožajo premoženje in osebe.« (Bijelić, 1998, str. 3).

2.2. Osnovni zavarovalni pojmi

2.2.1. Udeleženci v zavarovalnem razmerju

V zavarovalnem razmerju imamo dva gospodarska subjekta, to sta zavarovalnica in nevarnostni subjekt. Za gospodarski subjekt je najpomembnejša gospodarska varnost in odškodnina, če nastane škoda. Za zavarovalnico pa je najpomembnejša gospodarska korist premija.

Udeleženci, ki se v zavarovalnem razmerju pojavijo, so:

- zavarovatelj: zavarovalnica,
- zavarovalec: sklenitelj in plačnik premije,
- zavarovanec: tisti, ki dobi plačano zavarovalnino, ali tisti od čigar smrti je odvisno plačilo,
- upravičenec: tisti, ki dobi izplačano odškodnino.

2.2.2. Elementi zavarovalnega razmerja

Vsako zavarovalno pogodbo, ki jo sklene zavarovanec z zavarovalnico, sestavljajo poleg udeležencev v zavarovalnem razmerju še ostali zavarovalni elementi: zavarovalna premija, zavarovalna vsota, zavarovalnina oziroma odškodnina, nevarnostni objekt in nevarnostni subjekt.

»Zavarovalna premija je v bistvu prispevek, ki ga zavarovalci plačujejo zavarovalnici za prejeto zavarovalno kritje.« (Flis, 1999, str. 77). To plačilo je namenjeno varnosti, ki jo nudi zavarovalnica svojim zavarovancem.

Zavarovalna vsota je znesek, od katerega se določi zavarovalna premija (v odstotkih oziroma promilih) in je najvišji možni znesek, ki ga izplača zavarovalnica.

Zavarovalnina oziroma odškodnina je dajatev oziroma storitev zavarovalnice, ki je določena po zavarovalni pogodbi in jo je dolžna zavarovalnica izplačati v primeru nastanka škodnega dogodka.

Nevarnostni objekt je vsak predmet, ki je v gospodarski nevarnosti, oziroma vsak subjekt, pri katerem lahko pride do škodnega dogodka ali škode (npr. hiša, predmeti in ljudje).

Nevarnostni subjekt je gospodarski osebek, ki mu nevarnostni predmet pravno in gospodarsko pripada ali pa mu je kar enak.

2.3. Zavarovalne vrste

Republika Slovenija je na začetku leta 1995 uveljavila mednarodne (evropske) standarde razvrščanja zavarovanj v skupine zavarovanj in zavarovalne vrste. Slovenija se je za ta korak odločila, ker se je želela čimprej približati in polnopravno vključiti v Evropsko unijo in se tako pripraviti na sprejem evropskih standardov na področju celotnega gospodarstva (Bijelić, 1998, str. 49). Razvrstitev zavarovalnih vrst v zavarovalne skupine uporabljajo zavarovalnice pri izkazovanju zavarovalnih vrst v poslovnem poročilu, poslovnih knjigah in v poslovnih ter statističnih poročilih.

V diplomskem delu bom črpal podatke iz poslovnih poročil in knjig, zato bom v tem poglavju, zaradi boljše razumljivosti, naštel zavarovalne skupine. Ker bi bilo naštevaje zavarovalnih vrst predolgo, sem se omejil le na zavarovalne skupine, iz katerih se potem delijo zavarovalne vrste.

Zavarovanja tako po sprejetih standardih razvrstimo v devetnajst skupin zavarovanj: nezgodna zavarovanja, prostovoljna zdravstvena zavarovanja, kasko zavarovanja cestnih vozil, kasko zavarovanja tirnih vozil, kasko zavarovanja letal in drugih zračnih plovil, zavarovanje pomorskega in rečno-jezerskega kaska, transportna kargo zavarovanja, požarno zavarovanje in zavarovanje nevarnosti poplav in drugih elementarnih nesreč, druga premoženjska zavarovanja, zavarovanje odgovornosti lastnikov cestnih vozil, zavarovanje odgovornosti v zračnem prometu, zavarovanje odgovornosti ladjarjev in popraviljavcev ladij, druga zavarovanja odgovornosti, kreditna zavarovanja, kavcijska zavarovanja, zavarovanja finančnih izgub, zavarovanje pravne zaščite, zavarovanje nudenja pomoči osebam v težavah ter življenjska zavarovanja.

2.4. Zakonodajni okvir zavarovalnic

Zavarovalno pravo ureja neposredno izvajanje zavarovanja in je tudi tesno povezano z zavarovalno tehniko. Kot pravi Pavliha statusno zavarovalno pravo ureja zlasti področja, ki so zajeta v Zakonu o zavarovalništvu ter sorodnih podzakonskih predpisih (na primer ustanavljanje, poslovanje, nadzor in prenehanje zavarovalnic). Predvsem pa je pomembno, da zagotavlja trdnost in stabilnost zavarovalnega trga in s tem tudi zaupanje vlagateljev (zavarovancev, potrošnikov) v ta trg (Pavliha, 2000, str. 45).

Zavarovalnice morajo pri svojem poslovanju upoštevati naslednje zakone:

- Zakon o zavarovalništvu (ZZavar);
- Zakon o obveznih zavarovanjih v prometu, ki med drugim ureja obvezno zavarovanje avtomobilske odgovornosti oziroma zavarovanje lastnika motornega vozila proti odgovornosti za škodo, ki je povzročena tretjim osebam;
- Zakon o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju (ZZVZZ), ki zavarovalnicam omogoča izvajanje dopolnilnega zdravstvenega zavarovanja,

- Zakon o invalidskem in pokojninskem zavarovanju (ZPIZ-1), ki ureja področje prostovoljnega pokojninskega zavarovanja;
- Zakon o obligacijskih razmerjih,
- Zakon o gospodarskih družbah Republike Slovenije ter
- Slovenske računovodske standarde.

Zakoni, ki sem jih zgoraj naštel, predstavljajo zakonodajni okvir, ki ga mora vsaka zavarovalnica v Sloveniji upoštevati. Zaradi prilagajanja zakonom Evropski uniji so se ti zakoni v prejšnjih letih tudi dopolnjevali in spreminjali, tako da so zdaj primerljivi z ostalimi zakoni v Evropski uniji. Ker bi bilo opisovanje vseh teh zakonov preobsežno, bi se v svojem delu omejil zgolj na dva najpomembnejša zakona, to sta Zakon o zavarovalništvu ter Slovenski računovodski standard.

2.4.1. Zakon o zavarovalništvu

Zakon o zavarovalništvu je bil sprejet 27. januarja 2000 ter spremenjen oziroma dopolnjen v letu 2002 in 2004 (Ur.l. RS, št. 13/2000, 91/2000-popr., 21/02, 29/03-odločba US in 50/04). Ta zakon ureja temeljna vprašanja v zvezi z ustanavljanjem, poslovanjem, nadzorom in prenehanjem zavarovalnic ter je temeljni akt za delovanje zavarovalniškega sistema v Sloveniji. Žnidarič (2004, str. 88) meni, da je Slovenija s sprejetjem tega zakona vstopila v enotni evropski trg, katerega značilnost je prost pretok blaga, oseb, kapitala in storitev. Zavarovalnice smejo po tem zakonu, če imajo dovoljenje v eni državi članici Unije, opravljati zavarovalne posle na območju drugih držav članic Unije, ne da bi tam imele svoje hčerinske družbe ali bi tam morale pridobiti dovoljenje za poslovanje.

Iz Zakona o zavarovalništvu izhajajo temeljni podzakonski predpisi. Po vsebini lahko podzakonske predpise razdelimo na štiri glavne podskupine (Letno poročilo AZN, 2004):

- Prvo podskupino sestavljajo podzakonski predpisi, ki določajo podrobna pravila za izpolnjevanje standardov glede previdnostnega poslovanja.
- Druga podskupina določa podrobna pravila za poročanje. Pogostost poročanja je odvisna od vrste poročila. Zavarovalnica mora vsako četrletje izračunati, spremljati in poročati Agenciji o višini kapitala, kapitalskih zahtevah, kapitalski ustreznosti, višini zavarovalno-tehničnih rezervacij, vrednosti, vrsti in razpršenosti kritnega premoženja in o zavarovalno statističnih podatkih.
- Tretjo podskupino sestavljajo podzakonski predpisi, ki določajo pogoje za pridobitev in preizkus strokovnih znanj, potrebnih za opravljanje nalog pooblaščenega aktuarja.
- Zadnjo podskupino pa sestavljajo podzakonski predpisi, ki določajo podrobnejše pogoje za pridobitev in preizkus strokovnih znanj, ki so potrebna za pridobitev dovoljenja za opravljanje poslov zavarovalnih zastopnikov oziroma posrednikov.

2.4.2. Slovenski računovodski standardi

Prenovljeni Slovenski računovodski standardi (v nadaljevanju SRS) so bili sprejeti konec leta 2001 ter začeli veljati s 1. januarjem 2002. Pomembno je poudariti, da so poleg domače računovodske teorije upoštevani še mednarodni računovodski standardi in smernice Evropske unije. Tako računovodski standardi niso usmerjeni le v zunanje računovodsko poročanje o dosežkih v preteklosti, ampak obravnavajo računovodenje kot celoto za notranje in zunanje potrebe podjetij.

Zavarovalnice pri vrednotenju posameznih kategorij in spremljanju poslovanja upoštevajo računovodske standarde od SRS-1 do SRS-30, ki veljajo za vsa podjetja in so v njih predstavljena osnovna pravila računovodenja, poleg teh standardov pa morajo zavarovalnice pri računovodenju še upoštevati poseben računovodski standard SRS-32, ki velja samo za zavarovalnice.

3. Predstavitev zavarovalnice Adriatic d.d.

3.1. Zgodovina zavarovalništva v Sloveniji po osamosvojitvi

Takoj po osamosvojitvi se je v Sloveniji začelo popolnoma novo obdobje razvoja zavarovalništva. Iz zavarovalne skupnosti Triglav so se tri območne zavarovalnice postopoma osamosvojile in preoblikovale v samostojne delniške družbe. Prva izmed treh je nastala zavarovalnica Adriatic ter nekoliko kasneje še zavarovalnici Tilia (1990) in Maribor (1992).

Konec leta 1990 se je preostali del zavarovalnice Triglav v Ljubljani registriral kot delniška družba. Njene enote v sosednji Republiki Hrvaški so postale samostojne delniške družbe z večinskim slovenskim kapitalom. V Sloveniji pa sta se na podoben način preoblikovali hrvaška zavarovalnica Croatia v Slovenico in srbska zavarovalnica v Ljubljansko zavarovalnico. Začele so se tudi zelo hitro pojavljati nove zavarovalnice (Merkur, Mercator in Prima), ki pa so bile po velikosti zelo majhne in niso predstavljale velike konkurence.

Po osamosvojitvi še ni bilo ustreznega zavarovalnega zakona, vendar pa se je začel razvijati sistematični zavarovalni nadzor na osnovi prevzetega Zakona o temeljnih premoženjskega in osebnega zavarovanja, ki je v svojem prvem členu določal, da zavarovanje premoženja in oseb ter druge zavarovalne posle opravljajo zavarovalne organizacije. Zavarovalne organizacije po tem zakonu so bile delniške zavarovalne družbe, javne zavarovalne družbe, družbe za vzajemno zavarovanje, lastne zavarovalne družbe in mešane zavarovalne družbe. S tem so bili podani za preoblikovanje tedanjih dotedanjih zavarovalnih skupnosti v gospodarske subjekte, katerih namen je bil izvajanje zavarovanj, da bi dosegli dobiček, kar predstavlja podjetniški pogled na izvajanje neke dejavnosti. Maloštevilni pooblaščenki aktuarji so izvajali nadzor preko pooblastil, ki pa so bila omejena. Največja napaka je bila izostanek državnega nadzora in kot posledica tega velika zmeda na domačem zavarovalnem trgu. Leta

1994 je nastopilo novo obdobje v slovenskem zavarovalništvu, ki je prineslo tržno poslovanje, konkurenčno borbo in sodobni zavarovalni nadzor. Uveljavili so se Zakon o zavarovalnicah, Zakon o obveznih zavarovanjih v prometu in drugi ustrezni podzakonski predpisi. S tržnim poslovanjem in novimi zakoni v zavarovalništvu pa se je do leta 1994 število zavarovalnic in pozavarovalnic povečalo na 12. Zadnja, ki se je priključila zavarovalniškemu združenju, je bila zavarovalnica Concordia (1994) (Bijelić, 1998, str. 15-16). Poleg teh zavarovalnic sta v Sloveniji delovala še Zavod za zdravstveno zavarovanje (ZZZS) in Sklad za vzajemno pomoč samostojnih obrtnikov Slovenije.

3.2. Zgodovina in razvoj zavarovalne družbe Adriatic d.d.

Zavarovalna družba Adriatic d.d. je bila prva slovenska delniška družba, ki se je preoblikovala iz monopolnega zavarovalnega sistema in leta 1991 vnesla na zavarovalni trg mnogovrstnost, konkurenco in nove pristope. Nastala je iz Območne zavarovalne skupnosti Koper, n.sol.o, ki je bila sestavni del Zavarovalne skupnosti Triglav, n.sol.o. Ljubljana. Ustanovljena je bila 20.11.1990 s Sklepom o uskladitvi organizacije in poslovanja zavarovalne skupnosti Triglav, Območne enote Koper ter o ustanovitvi Adriatic Zavarovalne družbe d.d. Koper.

Ob pričetku poslovanja si je Zavarovalnica Adriatic d.d. zastavila visok cilj hitrega razvoja z naglo vzpostavitvijo tržne mreže na celotnem območju Slovenije. Ustanovila je 9 poslovnih enot, ki so si sledile po naslednjem vrstnem redu:

- Poslovna enota Koper (01.01.1991),
- Poslovna enota Ljubljana (01.05.1991),
- Poslovna enota Celje (01.09.1991),
- Poslovna enota Kranj (21.10.1991),
- Poslovna enota Postojna (01.01.1992),
- Poslovna enota Maribor (16.11.1992),
- Poslovna enota Nova Gorica (15.06.1992),
- Poslovna enota Novo mesto (01.10.1992),
- Poslovna enota Murska Sobota (01.03.1993).

V letu 1997 se je Adriatic osredotočil na razvoj lastne mreže zavarovalnih zastopnikov in razvil kakovostno strukturo zastopnikov, ki se izobražujejo ločeno in sicer za zastopnike za sklepanje osebnih zavarovanj in zastopnike za sklepanje premoženjskih zavarovanj. Adriatic postavlja v središče svojih tržnih aktivnosti prav zavarovalnega zastopnika, zato posveča veliko pozornosti izboru, izobraževanju in strokovnosti zastopnika. Tudi sicer Adriaticova politika kadrov temelji na skrbni izbiri kadrov, ki se identificirajo s cilji družbe ter jim omogoča strokovni in osebni razvoj ter možnost realizacije njihovega znanja in sposobnosti pri delu.

3.2.1. Razvoj zavarovalniške ponudbe

Zavarovalnica Adriatic d.d. je pričela poslovati s široko ponudbo zavarovalniških produktov, vendar je razvoj novih zavarovanj vedno postavljala kot enega izmed osrednjih strateških ciljev. Razvoj novih zavarovanj je temeljil na potrebah trga ter priložnostih in izzivih, ki jih je odpirala zakonodaja ali drugi vzvodi.

Razvoj in uvedba prostovoljnih zdravstvenih zavarovanj sta bila ključnega pomena, saj je bila Zavarovalnica Adriatic d.d. leta 1993 edina zavarovalnica, ki je poleg Zavoda za zdravstveno zavarovanje Slovenije trgu uspela ponuditi prostovoljna zdravstvena zavarovanja. Šele leta 1999 je bila z zakonom ustanovljena zdravstvena zavarovalnica, ki se je v celoti, s kadri, znanjem, utečenimi poslovnimi procesi in produkti izločila iz ZZZS (Zavoda za zdravstveno zavarovanje). Zavarovalnica Adriatic d.d. je kljub velikim investicijam v vzpostavitev, izvajanje in razvoj zdravstvenih zavarovanj namenjala veliko pozornosti tudi ostalim zavarovanjem, ki so jih leto za letom nizali k prvotni ponudbi (Letno poročilo Zavarovalnice Adriatic d.d., 2004).

Tabela 1: Ponudba novih zavarovanj Zavarovalnice Adriatic d.d. od ustanovitve do leta 2003

1993	Prostovoljna zdravstvena zavarovanja za doplačila Renta za določen čas
1994	Nov modularni sistem zavarovanja vozil – AvtoAdriatic
1995	Nadstandardna zdravstvena zavarovanja
1996	Nov modularni sistem življenjskih zavarovanj
1997	Zavarovanje odgovornosti zdravnikov in zobozdravnikov
1998	Zavarovanje potresa Zavarovanje odgovornosti članov uprav in nadzornih svetov
1999	Zavarovanje nesolventnosti turističnih organizacij
2000	Pokojninska renta Prostovoljno dodatno pokojninsko zavarovanje – Pokojninski temelj Zavarovanje odgovornosti računovodskih servisov
2001	Nova življenjska zavarovanja
2002	Življenjsko zavarovanje za primer kritičnih bolezni
2003	Zavarovanje lastnika čolna proti odgovornosti za škodo, povzročeno tretjim osebam Življenjsko zavarovanje z naložbenim tveganjem

Vir: Letno poročilo Zavarovalnice Adriatic d.d. za leto 2003.

4. Analiza poslovanja

Analiza izvira iz grške besede analysis in pomeni razstavljanje neke celote na sestavne dele z namenom, da se ugotovi vzroke, ki so povzročili nastanek pojava. Analizo poslovanja podjetja različni avtorji po svetu različno opredeljujejo, vendar če želimo izluščiti bistvo, lahko rečemo, da je analiza proces spoznavanja konkretnega poslovanja nekega podjetja z določenim ekonomskim in organizacijskim namenom. Analiza poslovanja je predvsem naravnana v izboljšanje ekonomske uspešnosti poslovanja podjetja in razsvetlitev določenih problemov poslovanja, ki so se pri analizi pokazali (Pučko, 2004, str. 10). Analiza poslovanja nam mora torej podati informacijo, koliko učinkov smo dosegli z določenimi vložki ter kako te učinke v primerjavi z vložki v bodoče še povečati.

Ekonomski namen analize je na podlagi zahtevnih poslovnih informacij sprejemati takšne odločitve, ki prispevajo k razvoju in obstoju podjetja. Vendar pa se to lahko uresničuje le tedaj, če je podjetje poslovno uspešno in plačilno sposobno, zato je treba z analiziranjem proučevati doseganje teh ciljev. Uresničevanje le-teh praviloma ne poteka brez odklonov, ki jih povzročajo neznani dejavniki. Zato z analiziranjem raziskujemo procese in stanja, da spoznamo vplive in pripravimo podlago za preudarnije gospodarjenje (Koletnik, 1997, str. 34).

Zavarovalništvo je dokaj specifična dejavnost, zato bo tudi analiza poslovanja prilagojena tej dejavnosti, v kateri poteka poslovanje na drugačen način kot v tipičnih proizvodnih podjetjih, kar bom skušal z analizo tudi nazorno prikazati.

5. Analiza poslovnega uspeha in uspešnosti poslovanja

Pučko (2004, str. 141) meni, da gre pri analizi poslovnega uspeha in uspešnosti poslovanja za spremljanje in ocenjevanje uspeha in uspešnosti podjetja, ugotavljanje odklonov med doseženim in določenimi osnovami, ocenjevanje teh odklonov in luščenje problemskega položaja. Temeljita ocena problemskih položajev omogoča opredelitev glavnih problemov, ki terjajo rešitve oziroma ukrepanje. Vendar ko se vprašamo, kako uspešno je podjetje in skušamo najti odgovor o uspešnosti v primerjavi z drugimi podjetji in panogo, največkrat začnemo razmišljati o finančnih kazalcih, s katerimi najpogosteje presojava doseženo uspešnost poslovanja. To so lahko dobiček v primerjavi z vloženim kapitalom, dobiček v primerjavi s celotnimi sredstvi, dobiček na delnico ali pa morda razmerje med ceno delnice in dobičkom, ki ga ta prinaša. Ponavadi gre torej za kratkoročne finančne kazalce, ki tako ali drugače vključujejo tekoči dobiček podjetja.

V zavarovalništvu so ti kazalniki in sodila še toliko bolj pomembni, saj je zavarovalništvo informacijsko in kapitalsko intenzivna dejavnost, za katero je značilno, da se lahko posledice rutinskih vsakodnevnih odločitev pokažejo šele čez mnoga leta. Proučitev uspešnosti

poslovanja zavarovalnice je zato še posebej težavna. Kazalniki uspešnosti predvsem temeljijo na preteklih podatkih iz poslovnih poročil in ne prikazujejo uspešnosti poslovanja v prihodnosti, zato je to tudi njihova največja pomanjkljivost. Ker pa me v moji diplomski nalogi zanima le uspešnost poslovanja za leto 2003, bodo ti kazalniki dovolj dober kazalec ali je zavarovalnica poslovala uspešno ali ne.

Klasični temeljni kazalci za zavarovalnice so (Turk, Kavčič, Kokotec-Novak, 2003, str. 782):

- kazalnik škodnega rezultata, kot razmerje med škodami in zaslužno premijo;
- stroškovni kazalnik, kot razmerje med stroški (z opravnino vred) in (običajno) zaračunano premijo;
- stopnja opravnine ali stopnja stroškovnosti pridobivanja zavarovanj, kot razmerje med deležem stroškov sklepanja zavarovanj in zaračunano čisto premijo;
- povezani kazalnik; kot vsota škodnega izida in stroškovnega kazalnika; uporablja se kot pripomoček pri proučevanju poslovanja zavarovalnice, meri pa izvedbeno učinkovitost zavarovalnice ob upoštevanju vseh učinkov sklepanja zavarovalnih pogodb;
- delež pozavarovanja, kot razmerje med čisto in kosmato zavarovalno premijo;
- koeficient dobičkonosnosti naložb, ki ima zlasti v splošnem zavarovalništvu zelo velik vpliv na uspešnost poslovanja zavarovalnice;
- koeficient čiste dobičkonosnosti kapitala (ROE);
- koeficient dolgoročne plačilne sposobnosti, je osnovno sodilo finančne moči zavarovalnice, ki ga izračunamo kot razmerje med prostim kapitalom in rezervami ter čisto premijo; povezan je tudi z zakonsko določeno mejo plačilne sposobnosti;
- koeficient sredstev in dolgov je pogosto boljše sodilo dolgoročne plačilne sposobnosti kot koeficient dolgoročne plačilne sposobnosti in je primeren tudi za ocenjevanje sprememb vrednosti sredstev; izračunamo pa ga kot razmerje med vrednostjo sredstev in vrednostjo dolgov;
- dobičkovnost prihodkov, ki jo izračunamo kot razmerje med letnim dobičkom in prihodki od čiste premije;
- vzorec sklepanja pogodb oziroma prevzemanja v zavarovanje, ki ga izračunamo kot razmerje med zaslužno čisto premijo (premijo zmanjšano za prenosno premijo) in zaračunano premijo;
- vzorec likvidiranja škod, ki ga izračunamo kot razmerje med plačanimi škodami in celotnimi tehničnimi rezervacijami; posebej pa lahko izračunamo še razmerje med prijavljenimi in nastalimi škodami ali med nastalimi še neprijavljenimi škodami in celotnimi tehničnimi rezervacijami;
- kazalnik škod, kjer se meri najpogosteje pogostost škod, povprečni stroški na škodo, razmerje med škodnimi rezervacijami in izplačanimi škodami ter razmerje med škodnimi rezervacijami in zaslužno premijo.

V nadaljevanju bom najprej začel z analizo uspeha, kjer bom analiziral obseg in strukturo poslovnega uspeha po zavarovalnih vrstah. Sledila bo analiza uspešnosti poslovanja, v kateri

bom izračunal kazalce rentabilnosti, ekonomičnosti in produktivnosti poslovanja, ti pa bodo nekoliko prilagojeni specifični zavarovalniški dejavnosti. Poleg osnovnih kazalnikov za vsa zavarovanja skupaj, bom tudi izračunal ločene kazalnike za premoženjska (brez zdravstvenih zavarovanj), življenjska in zdravstvena zavarovanja.

5.1. Analiza poslovnega uspeha

5.1.1. Analiza prihodkov

Prihodki predstavljajo z ekonomskega stališča povečanje gospodarskih koristi v obračunskem obdobju v obliki povečanja sredstev ali zmanjšanja dolgov. Na podlagi tega lahko sklepamo, da je prihodek v poslovnem procesu posledica opravljenih storitev in prodaje zalog, kar privede do povečanja terjatev in priliva denarja. Prav tako pa povečujejo prihodke tudi dolgovi, ki so ob nastanku vplivali na povečanje zalog ali povečanje stroškov ob svojem zmanjšanju zaradi opustitve njihove poravnave (Zadavec, 2003, str. 106). Prihodki so v izkazu poslovnega izida razčlenjeni na poslovne prihodke, prihodke od financiranja in izredne prihodke.

V zavarovalnicah sestavljajo poslovne prihodke v izkazu poslovnega izida (SRS, 2002):

- čisti prihodki od zavarovalnih premij,
- prihodki zaradi zmanjšanja matematičnih rezervacij,
- prihodki zaradi zmanjšanja izravnalnih rezervacij,
- prihodki zaradi zmanjšanja drugih tehničnih rezervacij,
- drugi čisti zavarovalni prihodki in
- prihodki naložb, ki se ne nanašajo na finančne prihodke.

Naslednja skupina prihodkov so finančni prihodki, ki jih zavarovalnica uvršča med prihodke naložb. Ti prihodki so razčlenjeni na prihodke naložb, ki so financirane iz posameznih vrst tehničnih rezervacij, in prihodke naložb, ki so financirane iz drugih virov. Zavarovalnice morajo zagotavljati podatke o prihodkih naložb tehničnih sredstev po osnovnih oblikah, skupinah in podskupinah ali pa tudi po osnovnih enotah zavarovanj. Po omenjenih kategorijah se lahko prihodki naložb tehničnih sredstev ugotavljajo oziroma razvrščajo na podlagi povprečnega stanja tehničnih rezervacij (SRS 32.35). Zadnjo skupino prihodkov pa predstavljajo drugi izredni zavarovalni prihodki. Ti prihodki predstavljajo v izkazu poslovnega izida zelo majhen delež.

V analizi prihodkov Zavarovalnice Adriatic d.d za leto 2003 bom celotne prihodke in prihodke razdeljene na prihodke od življenjskih (ŽZ), zdravstvenih (ZZ) in premoženjskih, razen zdravstvenih zavarovanj (PZ), primerjal s prihodki za leto 2002 in prihodki zavarovalniške panoge.

Tabela 2: Obseg (v 000 SIT) in struktura (v %) prihodkov Zavarovalnice Adriatic d.d. v letih 2002 in 2003 ter primerjava z zavarovalniško panogo

Element	Zavarovalnica Adriatic d.d.					Panoga	
	2002	%	2003	%	I _{03/02}	% ₀₃	I _{03/02}
Poslovni prihodki	24.400.634	90,9	26.007.262	91,5	106,6	86,0	106,0
Poslovni prihodki ZZ	11.783.931	43,9	12.425.698	43,7	105,4	23,7	102,0
Poslovni prihodki PZ	10.744.078	40,0	11.722.126	41,3	109,1	41,8	104,1
Poslovni prihodki ŽZ	1.872.625	7,0	1.859.438	6,5	99,3	20,5	115,3
Finančni prihodki	2.404.773	8,9	2.361.053	8,3	98,2	13,8	92,9
Finančni prihodki ZZ	373.109	1,4	464.583	1,6	124,5	0,9	94,7
Finančni prihodki PZ	1.133.466	4,2	1.189.453	4,2	104,9	6,9	89,8
Finančni prihodki ŽZ	898.198	3,3	707.017	2,5	78,7	6,0	96,3
Izredni prihodki	43.250	0,2	40.355	0,2	93,3	0,2	94,7
SKUPAJ	26.848.657	100	28.408.670	100	105,8	100	103,9

Vir: Izkaz poslovnega izida Zavarovalnice Adriatic d.d. za leti 2002 ter 2003; Letno poročilo AZN za leto 2003.

Iz Tabele 2 je razvidno, da predstavljajo poslovni prihodki Zavarovalnice Adriatic d.d. največji delež (91,5% v letu 2003) med vsemi prihodki in so zato najbolj vplivali na skupne prihodke, ki so se povečali za 5,8%. V letu 2003 so se poslovni prihodki glede na leto 2002 povečali za 6,6%. Največ so k temu povečanju prispevali poslovni prihodki premoženjskih zavarovanj, ki so se povečali za 9,1% in poslovni prihodki zdravstvenih zavarovanj, ki so se povečali za 5,5%. Poslovni prihodki življenjskih zavarovanj, ki predstavljajo 6,5-odstotni delež med vsemi prihodki, so se za malenkost zmanjšali (0,7%) zaradi velikega obsega iztečenih zavarovalnih polic v letu 2003. Poslovni prihodki premoženjskih zavarovanj, ki predstavljajo 41,3% delež med vsemi prihodki, so se povečali predvsem zaradi povečanja obračunanih kosmatih zavarovalnih premij. Poslovni prihodki zdravstvenih zavarovanj, ki predstavljajo 43,7% delež med vsemi prihodki, so narasli zaradi podražitve dopolnilnih zdravstvenih zavarovanj in tudi zaradi 3% večjega števila polic.

Finančni prihodki, ki predstavljajo 8,3-odstotni delež med vsemi prihodki, so se zmanjšali za slaba 2% zaradi zmanjšanja finančni prihodkov iz življenjskih zavarovanj za 21,3%. Izredni prihodki so se zmanjšali za 6,7%, vendar zaradi nizkega deleža v celotnih prihodkih, ki je znašal 0,2%, niso bistveno vplivali na smer gibanja celotnih prihodkov. Na koncu pa bi še rad poudaril, da se struktura prihodkov med leti 2003 in 2002 ni bistveno spremenila.

Primerjava s panogo kaže, da je bila rast celotnih prihodkov zavarovalnice Adriatic d.d. v proučevanem obdobju za dve odstotni točki višja. Največjo razliko v rasti prihodkov med panogo in zavarovalnico predstavljajo poslovni prihodki življenjskih zavarovanj, kjer zavarovalniška panoga dosega največjo rast (15,3%), zaradi večanja povpraševanja po teh zavarovanjih. Tudi delež v skupnih prihodkih teh zavarovanj je za dobrih 13 odstotnih točk višji od zavarovalnice Adriatic. Pri poslovnih prihodkih zdravstvenih zavarovanj pa ima

panoga za 20 odstotnih točk nižji delež v skupnih prihodkih. Struktura finančnih prihodkov se nekoliko razlikuje med panogo in zavarovalnico, vendar ni tako velika kot pri poslovnih prihodkih.

5.1.2. Analiza odhodkov

Odhodke lahko opredelimo kot stroške, ki se nanašajo na v obdobju prodano količino. Potrebno je tudi poudariti, da niso nujno zmeraj povezani s stroški, saj izredni odhodki, v katere spadajo zamudne obresti, are, odpisane terjatve in podobne postavke, ne spadajo v stroške. Odhodki povezani s stroški se lahko pojavijo sočasno ali pa kasneje kot stroški. (Pučko, Rozman, 2000, str. 223-224). Ta definicija odhodkov, ki jo navajata Pučko in Rozman, je značilna za proizvodna podjetja. V zavarovalništvu, ki je storitvena dejavnost in nima zalog, se odhodki pojavijo sočasno kot stroški. Odhodke podobno kot prihodke delimo na poslovne in finančne (redni odhodki iz delovanja) ter izredne odhodke.

Odhodki zavarovalnic so sestavljeni iz čistih odhodkov za škode, čistih obratovalnih stroškov, odhodkov od naložb, drugih čistih zavarovalnih odhodkov, drugih odhodkov iz rednega delovanja, izrednih odhodkov in odhodkov iz sprememb zavarovalno tehničnih rezervacij. Po SRS 32.29 so čisti odhodki za škode v obračunskem obdobju obračunani zneski škod, ki so povečani za povečanja oziroma zmanjšani za zmanjšanja škodnih rezervacij brez pozavarovalnega deleža v teh škodah (SRS 32.29).

Med poslovne odhodke v zavarovalnicah uvrščamo: čiste odhodke za škode, odhodke za povečanje matematičnih rezervacij, čiste odhodke za bonuse in popuste, odhodke za povečanje izravnalnih rezervacij, odhodke za povečanje drugih čistih tehničnih rezervacij, odhodke za čiste obratovalne stroške, druge čiste zavarovalne odhodke in tisti del odhodkov naložb, ki se ne nanaša na finančne odhodke.

Finančne odhodke sestavljajo odhodki naložb financiranih iz posameznih vrst tehničnih rezervacij in odhodki naložb financiranih iz drugih virov. Zavarovalnica mora zagotavljati podatke o odhodkih naložb tehničnih sredstev po osnovnih oblikah, skupinah in podskupinah zavarovanj ter po možnosti tudi po osnovnih enotah zavarovanj (SRS 32.30). Zadnje skupino odhodkov pa sestavljajo izredni odhodki, ki vsebujejo ostale izredne odhodke.

Na enak način kot v prejšnji točki, bom v sledeči tabeli poskušal analizirati strukturo in obseg odhodkov.

Celotni odhodki (Tabela 3, str. 14) Zavarovalnice Adriatic d.d. so se v letu 2003 glede na leto 2002 povečali za 5,9 %. Glavni razlog za takšno rast gre predvsem pripisovati poslovnim odhodkom, ki predstavljajo 99,3-odstotni delež med vsemi odhodki v letu 2003 in so se glede na leto 2002 povečali za 6,4%. Med temi odhodki so se največ povečali poslovni odhodki zdravstvenih zavarovanj (10,3%) in poslovni odhodki premoženjskih zavarovanj (6,5%). Ti odhodki skupaj predstavljajo kar 90-odstotni delež med vsemi odhodki v letu 2003 in so

glavni razlog povečanja celotnih odhodkov. Poslovni odhodki življenjskih zavarovanj so se sicer v proučevanem obdobju zmanjšali za 9,4%, vendar pa je njihov delež med vsemi odhodki v letu 2003 znašal le 9,3%.

Finančni odhodki so se v letu 2003 glede na leto 2002 zmanjšali za 34,3%, vendar pa zaradi skromnega deleža med vsemi odhodki (leta 2003 0,6% in leta 2002 1%), niso bistveno vplivali na smer gibanja celotnih odhodkov. Izredni odhodki, ki so se v letu 2003 glede na leto 2002 tudi zmanjšali za 57,9%, niso imeli skoraj nikakršnega vpliva na gibanje celotnih odhodkov zaradi skoraj ničnega odstotnega deleža med vsemi odhodki. Pri strukturi celotnih odhodkov Zavarovalnice Adriatic d.d., lahko ugotovimo, da med leti 2003 in 2002 ni večjih sprememb, razen pri deležu poslovnih odhodkov zdravstvenih zavarovanj, ki je iz 42,2% zrasel na 44,0%. Največji vpliv na celotne odhodke pa so imeli poslovni odhodki premoženjskih zavarovanj, ki so v letu 2003 in 2002 predstavljali kar 46-odstotni delež med vsemi odhodki. Če združimo poslovne odhodke premoženjskih in zdravstvenih zavarovanj dobimo 90-odstotni delež med vsemi odhodki.

Rast celotnih odhodkov zavarovalniške panoge se v proučevanem obdobju ni bistveno razlikovala od rasti odhodkov zavarovalnice. Po višji rasti so najbolj izstopali poslovni odhodki življenjskih zavarovanj, finančni odhodki premoženjskih zavarovanj in izredni odhodki. Večje razlike med zavarovalnico in panogo v strukturi celotnih odhodkov lahko zasledimo tudi pri poslovnih odhodkih zdravstvenih in življenjskih zavarovanj.

Tabela 3: Obseg (v 000 SIT) in struktura (v %) odhodkov Zavarovalnice Adriatic d.d. v letih 2002 ter 2003 ter primerjava z zavarovalniško panogo

Element	Zavarovalnica Adriatic d.d.					Panoga	
	2002	%	2003	%	I _{03/02}	% ₀₃	I _{03/02}
Poslovni odhodki	25.725.931	98,9	27.374.026	99,3	106,4	97,1	105,1
Poslovni odhodki ZZ	10.989.828	42,2	12.125.604	44,0	110,3	24,5	104,4
Poslovni odhodki PZ	11.911.438	45,8	12.690.209	46,0	106,5	47,0	101,6
Poslovni odhodki ŽZ	2.824.665	10,9	2.558.213	9,3	90,6	25,6	112,7
Finančni odhodki	268.998	1,0	176.703	0,6	65,7	2,4	136,1
Finančni odhodki ZZ	126.097	0,5	90.374	0,3	71,7	0,0	47,3
Finančni odhodki PZ	80.362	0,3	78.620	0,3	97,8	0,4	158,7
Finančni odhodki ŽZ	62.539	0,2	7.709	0,0	12,3	2,0	86,8
Izredni odhodki	13.991	0,1	5.890	0,0	42,1	0,5	662,9
SKUPAJ	26.008.920	100	27.556.619	100	105,9	100	106,1

Vir: Izkaz poslovnega izida Zavarovalnice Adriatic d.d. za leti 2002 in 2003; Letno poročilo AZN za leto 2003.

5.1.3. Analiza dobička

Dobiček predstavlja temeljni cilj vsake organizacije (razen neprofitnih) in ga mora zasledovati vsako podjetje. Izračunamo ga kot razliko med prihodki in odhodki v določenem

obračunskem obdobju, in sicer za organizacijo kot celoto ali pa tudi za posamezne področne in območne odseke oziroma ostale organizacijske oblike. Če pri izračunu ugotovimo presežek prihodkov nad odhodki, je dobiček, presežek odhodkov nad prihodki pa izguba (Turk et al., 2004, str. 366).

Po SRS 32.38 mora zavarovalnica izračunati izid iz zdravstvenih zavarovanj, življenjskih zavarovanj, izid iz drugih zavarovanj, izid iz rednega delovanja, izid zunaj rednega delovanja ter čisti izid obračunskega obdobja. Poleg tega mora zavarovalnica vse te izide izračunati za osnovne oblike zavarovanj in za celotno zavarovalnico (SRS 32.38). Zavarovalnica Adriatic d.d. sestavlja izkaz poslovnega izida v stopenjski obliki in ugotavlja izid iz rednega delovanja in zunaj rednega delovanja za življenjska, zdravstvena in premoženjska zavarovanja.

Pri izkazu poslovnega izida velja opozoriti še na eno stvar, ki sem jo ugotovil pri analizi poslovnega izida iz rednega delovanja zavarovalnic, in sicer, da pri izračunu čistega poslovnega izida iz rednega delovanja ne dobimo čistega poslovnega izida iz rednega delovanja, kot to pravi SRS 32.41, ampak dobiček pred davki iz rednega delovanja. Čisti poslovni izid pa dobimo šele na koncu, ko upoštevamo poslovni izid zunaj rednega delovanja, davek iz dobička in razne davčne olajšave. Zato bo v spodnji analizi dobička v Zavarovalnici Adriatic d.d. govora o dobičku pred davki ali izgubi iz rednega delovanja in ne o čistem dobičku ali izgubi iz rednega delovanja, kot to navajajo standardi.

Tabela 4: Obseg (v 000 SIT) in struktura (v %) dobička Zavarovalnice Adriatic d.d. v letih 2002 in 2003 ter primerjava z zavarovalniško panogo

Element	Zavarovalnica Adriatic d.d.			Panoga	
	2002	2003	I _{03/02}	2003	I _{03/02}
Dobiček/izguba iz rednega delovanja ZZ	1.041.116	674.303	64,8	-	-
Dobiček/izguba iz rednega delovanja PZ	-114.255	142.750	-	-	-
Dobiček/izguba iz rednega delovanja ŽZ	-116.382	533	-	-	-
Dobiček/izguba zunaj rednega delovanja	29.259	34.465	117,8	-800.000	-
Celotni dobiček/izguba	839.738	852.051	101,5	6.900.000	61,1
Davek iz dobička	168.108	93.894	55,8	1.900.000	81,8
Čisti dobiček/izguba	671.630	758.156	112,9	5.000.000	55,7

Vir: Izkaz poslovnega izida Zavarovalnice Adriatic d.d. za leti 2002 in 2003; Letno poročilo AZN za leto 2003.

Iz Tabele 4 je razvidno, da je Zavarovalnica Adriatic d.d. poslovala uspešno in dosegla v letu 2003 758 mio SIT čistega dobička, ki se je v primerjavi z letom 2002 povečal za 12,9%. Največji doprinos k tolikšnemu povečanju čistega dobička je ustvarilo zmanjšanje davka iz dobička glede na leto 2002 za 44,2% zaradi večjega obsega davčnih olajšav. Dobiček zunaj

rednega delovanja se je v primerjavi z letom 2002 povečal za 17,8%, predvsem zaradi velikega porasta izrednih prihodkov zdravstvenega zavarovanja. Dobiček pred davki iz rednega delovanja zdravstvenih zavarovanj je padel iz 1.041 mio SIT v letu 2002 na 674 mio SIT v letu 2003, kar je predstavljalo 35,2-odstotni padec. Vzrok temu zmanjšanju dobička gre pripisovati dodatno oblikovanim rezervacijam za druge nevarnosti v letu 2003. Pri premoženjskih in življenjskih zavarovanjih je zavarovalnica dosegla pozitiven poslovni izid iz rednega delovanja in s tem uspela sanirati izgubo iz rednega delovanja v letu 2002. Tako sta ti dve zavarovanji delno nadomestili padec dobička pred davki iz rednega delovanja zdravstvenih zavarovanj.

Če sedaj primerjamo vse te podatke iz Zavarovalnice Adriatic d.d. z zavarovalniško panogo, lahko ugotovimo, da se je čisti dobiček zavarovalniške panoge v letu 2003 glede na leto 2002 zmanjšal za dobrih 44%. Vzrok takega padca je izguba, ki jo je izkazovalo pet zavarovalnic. V letu 2002 so samo tri zavarovalnice poslovale z izgubo. Zaradi izgube se je tudi davek na dobiček v letu 2003 glede na leto 2002 zmanjšal za 18,2%. Na podlagi tega lahko sklepamo, da je Zavarovalnica Adriatic d.d. kljub neugodnem stanju v zavarovalniški panogi v letu 2003 glede na leto 2002 uspela povečati čisti dobiček.

Tabela 5: Izračun efektivne davčne stopnje Zavarovalnice Adriatic d.d. in zavarovalniške panoge za leti 2002 in 2003

Element	Zavarovalnica Adriatic d.d.			Panoga		
	2002	2003	I _{03/02}	2002	2003	I _{03/02}
1.Davek iz dobička	168.108	93.894	55,8	2.323.200	1.900.000	81,8
2.Celotni dobiček	839.738	852.051	101,5	10.700.000	6.900.000	61,1
3.Efektivna davčna stopnja (1/2) (v %)	20,0	11,0	55,0	21,7	27,5	126,7

Vir: Izkaz poslovnega izida Zavarovalnice Adriatic d.d. za leti 2002 in 2003; Letno poročilo AZN za leto 2003.

Izračun efektivne davčne stopnje v zgornji Tabeli 5 pokaže, da je Zavarovalnica Adriatic d.d. imela v letu 2003 zelo nizko efektivno davčno stopnjo (11%), ki se je glede na leto 2002 zmanjšala za slabih 50%. Primerjava z zavarovalniško panogo nam pokaže, da je efektivna davčna stopnja panoge bila v letu 2003 skoraj trikrat večja od efektivne davčne stopnje v zavarovalnici Adriatic. Ta je bila celo višja od davka na dobiček pravnih oseb, ki znaša 25%.

5.2. Analiza uspešnosti poslovanja

5.2.1. Analiza produktivnosti dela

Produktivnost dela (P_L) lahko opišemo kot naturalno merilo uspešnosti poslovanja, ki jo izračunamo kot razmerje med količino ustvarjenih poslovnih učinkov (Q) (izraženimi količinsko ali vrednostno) in zanjo vloženim delovnim časom (L), izraženim z urami (dnevi, meseci, leti) (Kosi, Marc, Peljhan, 2004, str. 81):

$$P_L = \frac{Q}{L}$$

Zgornji obrazec produktivnosti nam pove, koliko enot poslovnih učinkov smo pridobili z enoto porabljenega dela. Produktivnost se torej poveča, če se poveča količina poslovnih učinkov po enoti delovnega časa ali če se potreben čas za proizvodnjo enote poslovnega učinka zmanjša.

Na produktivnost vplivajo številni dejavniki, katere lahko razvrstimo v pet skupin (Kosi, Marc, Peljhan, 2004, str. 81) :

- tehnično-tehnološki dejavniki: tehnična delitev dela, tehnična opremljenost dela, narava tehnološkega procesa;
- organizacijski dejavniki: izkoriščenost zmogljivosti, izkoriščenost delovnega časa, standardizacija in tipizacija, kooperacija in specializacija;
- človeški dejavniki: strokovna usposobljenost ter intenzivnost dela;
- naravni dejavniki in
- družbeni dejavniki.

V zavarovalnicah, kjer produktivnost dela ni tako pomemben kazalec kot ostali kazalci, pa so pomembni dejavniki, ki vplivajo na produktivnost dela, le organizacijski, človeški in družbeni. Računanje količnika produktivnosti Zavarovalnice Adriatic d.d. je oteženo, zaradi široke ponudbe različnih vrst zavarovalnih polic. Zato sem moral enote zavarovalnih polic v števcu, ki so ponavadi izražene naturalno, izraziti s stalnimi cenami. V imenovalcu pa sem uporabil povprečno število zaposlenih in opravljene delovne ure.

Tabela 6: Izračun produktivnosti dela v Zavarovalnici Adriatic d.d. v letih 2002 in 2003

Element	2002	2003	I _{03/02}
1. Prihodki iz rednega delovanja (v 000 SIT)	26.805.407	28.368.315	105,8
2. Povprečno število zaposlenih	669	692	103,4
3. Število opravljenih delovnih ur	1.247.407	1.306.186	104,7
4. Produktivnost dela (1/2) (v 000 SIT/povp. št. zap.)	40.068	40.995	102,3
5. Produktivnost dela (1/3) (v 000 SIT/št. opr. del. ur.)	21,489	21,718	101,1

Vir: Izkaz poslovnega izida Zavarovalnice Adriatic d.d. za leti 2002 in 2003; kadrovska evidenca Zavarovalnice Adriatic d.d. za leti 2002 in 2003.

Iz zgornje tabele, kjer je prikazana produktivnost Zavarovalnice Adriatic d.d. v letih 2003 in 2002, lahko razberemo, da se je produktivnost dela v letu 2003 glede na leto 2002 povečala za 2,3%. V absolutnih številkah to pomeni, da se je iz 40 mio SIT na zaposlenega v letu 2002, povečala v letu 2003 na 41 mio SIT na zaposlenega. Vzrok je predvsem v večjem povečanju prihodkov iz rednega delovanja v primerjavi s povečanjem povprečnega števila zaposlenih v

proučevanem obdobju. Tudi pri produktivnosti izraženi z opravljenimi delovnimi urami, ki praviloma kaže realnejšo sliko produktivnosti dela, je Zavarovalnica Adriatic d.d. beležila rast glede na leto 2002.

5.2.2. Analiza ekonomičnosti poslovanja

Naslednji kazalec uspešnosti poslovanja je kazalec ekonomičnosti oziroma gospodarnosti poslovanja. Razlikuje se od produktivnosti dela po tem, da v imenovalcu upošteva trošenje vseh poslovnih prvin in ne le porabljenega dela. Ekonomičnost poslovanja lahko opredelimo na dva načina, tako da kažejo tehnološko učinkovitost ali pa gospodarsko uspešnost. Tehnološko učinkovitost, s katero se računovodski kazalniki znotraj finančnega računovodstva ne ukvarjajo, opredelimo kot razmerje med količino poslovnih učinkov in potroški. Vzrok, zakaj se ne ukvarjajo z omenjeno učinkovitostjo, gre iskati predvsem v količini poslovnih učinkov, za katere ne najdejo skupnega izraza, ki bi že obstajal znotraj finančnega računovodstva. Obstaja pa v izračunu kazalnika gospodarske uspešnosti, v katerem se upoštevajo tudi prodajne cene dosežene pri prodaji poslovnih učinkov (Turk et al., 2004, str. 669). Takšen kazalnik bom tudi uporabil v svoji analizi, kjer obdelujem večinoma računovodske podatke. Na splošno ga izračunamo z naslednjim obrazcem:

$$\text{EKONOMIČNOST} = \frac{\text{prihodki}}{\text{odhodki}}$$

V Tabeli 7 bom prikazal izračune ekonomičnosti iz rednega delovanja v Zavarovalnici Adriatic d.d., ki bo razdeljena na vsa tri zavarovanja, s katerimi se zavarovalnica ukvarja. Poleg ekonomičnosti iz rednega delovanja pa bom izračunal tudi skupno ekonomičnost za celotno zavarovalnico. V skupni ekonomičnosti bom poleg prihodkov in odhodkov iz rednega delovanja upošteval še odhodke in prihodke zunaj rednega delovanja.

Iz Tabele 7 je razvidno, da je Zavarovalnica Adriatic d.d. v obeh letih poslovala ekonomično, saj sta oba kazalca celotne ekonomičnosti dosegla vrednost večjo od ena (1,03), kar pomeni, da so celotni prihodki pokrili celotne odhodke. Največ je k tako visoki ekonomičnosti prispevala ekonomičnost zdravstvenih zavarovanj (iz rednega dela), ki se je sicer nekoliko znižala (za 3,6%) v letu 2003 zaradi razlogov, ki sem jih opisal pod točko 5.1.2, vendar je bila še vedno večja od ostalih zavarovanj. Ekonomičnost iz rednega delovanja je bila v letu 2003 večja od ena pri vseh zavarovanjih, kar pomeni, da je poslovala učinkovito pri vseh svojih zavarovanjih.

Tabela 7: Kazalci ekonomičnosti Zavarovalnice Adriatic d.d. v letih 2002 in 2003

Element	Zavarovalnica Adriatic d.d.		
	2002	2003	I _{03/02}
1.Prihodki ZZ iz rednega delov. (v 000 SIT)	12.157.040	12.890.281	106,0
2.Prihodki PZ iz rednega delov. (v 000 SIT)	11.877.544	12.911.579	108,7
3.Prihodki ŽZ iz rednega delov. (v 000 SIT)	2.770.823	2.566.455	92,6
4.Celotni prihodki (v 000 SIT) (1+2+3)	26.848.657	28.408.670	105,8
5.Odhodki ZZ iz rednega delov. (v 000 SIT)	11.115.925	12.215.978	109,9
6.Odhodki PZ iz rednega delov. (v 000 SIT)	11.991.800	12.768.829	106,5
7.Odhodki ŽZ iz rednega delov. (v 000 SIT)	2.887.204	2.565.922	88,9
8.Celotni odhodki (v 000 SIT) (5+6+7)	26.008.920	27.556.619	105,9
9. Ekonomičnost ZZ (1/5)	1,09	1,06	96,4
10. Ekonomičnost PZ (2/6)	0,99	1,01	102,1
11. Ekonomičnost ŽZ (3/7)	0,96	1,00	104,2
12. Celotna ekonomičnost (4/8)	1,03	1,03	99,9

Vir: Izkaz poslovnega izida Zavarovalnice Adriatic d.d. za leti 2002 in 2003.

5.2.3. Analiza rentabilnosti poslovanja

Rentabilnost je najpomembnejši kazalec uspešnosti v družbi in predstavlja družbeno-ekonomsko mero uspešnega podjetja. V ta kazalec sta vključena prej predstavljena kazalca produktivnosti in ekonomičnosti, ki sta pokazala ali je Zavarovalnica Adriatic d.d. poslovala učinkovito. Sedaj pa nas še zanima ali je bila uspešna pri trženju zavarovalniških storitev.

Rentabilnost je običajno opredeljena z dveh vidikov:

- z vidika lastnikov kot rentabilnost kapitala (ROE- return on equity) in
- z vidika podjetja kot celote, rentabilnost poslovnih sredstev (ROA- return on assets).

Osrednji kazalec poslovne uspešnosti je rentabilnost:

$$\text{Rentabilnost kapitala} = \frac{\text{čisti dobiček}}{\text{povprečna vrednost kapitala}}$$

Rentabilnost kapitala (ROE) je zanimiva predvsem za delničarje oziroma podjetje, saj kaže, koliko tolarjev je ustvaril en tolar kapitala. Prihodnji in sedanji delničarji lahko vrednost tega kazalnika primerjajo z obrestnimi merami dolgoročnih vezav pri bankah ali obrestnimi merami državnih vrednostnih papirjev in ugotovijo, ali bo njihova naložba uspešna (Hočevar, Jaklič, Zagoršek, 2003, str. 219). Visoka donosnost kapitala je ponavadi odraz uspešnega posloводства, lahko pa tudi pomeni, da podjetju primanjkuje kapitala, ker ni bil zagotovljen ustrezen vložek ali se je le-ta zmanjšal zaradi akumulirane izgube preteklih let. Višja vrednost tega kazalnika lahko pomeni večje tveganje na račun večjega zadolževanja podjetja. Nizka

donosnost kapitala je ponavadi rezultat neuspešnega posloводства ali pa lahko pomeni kapitalno intenzivno podjetje.

Kazalnik donosnosti sredstev (ROA) je naslednji kazalec rentabilnosti, ki ga izračunamo kot razmerje med čistim dobičkom in povprečnim stanjem sredstev, saj so sredstva, tako kot kapital, statično opredeljena kategorija, ki jo moramo izraziti s povprečjem. Ta kazalec nam pokaže, koliko tolarjev je ustvaril en tolar sredstev in kako uspešno podjetje razpolaga s celotnimi sredstvi, ki so na drugi strani bilance enaka obveznostim do virov sredstev, ki ga sestavljata kapital in dolgovi. Če želimo izločiti vpliv sestave virov, lahko čisti dobiček povečamo z obrestmi na posojene vire in dobimo:

$$\text{koeficient čiste donosnosti sredstev} = \frac{\text{čisti dobiček} + \text{obresti}}{\text{povprečna vrednost sredstev}}$$

Rentabilnost je funkcija ekonomičnosti in obračanja kapitala, ekonomičnost pa vključuje vpliv produktivnosti. To povezanost lahko najboljše prikažemo z Du Pontovo analizo povezanih kazalcev, ki kazalnik rentabilnosti sredstev izrazi s kazalnikom obračanja poslovnih sredstev in ekonomičnostjo:

$$\frac{\text{čisti dobiček}}{\text{povp. poslovna sredstva}} = \frac{\text{prihodki}}{\text{povp. poslovna sredstva}} * \frac{\text{čisti dobiček}}{\text{prihodki}}$$

$$\frac{\text{čisti dobiček}}{\text{prihodki}} = \frac{\text{prihodki-odhodki}}{\text{prihodki}} = 1 - \frac{E}{\text{prihodki}}$$

Iz Tabele 8 je razvidno, da je zavarovalnica v proučevanem obdobju poslovala rentabilno. Rentabilnost kapitala, ki je za lastnike najbolj zanimiv kazalnik, se je v letu 2003 glede na leto 2002 nekoliko znižala (za 1,6%) zaradi povečanja kapitala za 14,9%, vendar je bila še vedno blizu 19%, kar je skoraj trikrat večja rentabilnost kapitala v primerjavi z zavarovalniško panogo. Pri rentabilnosti sredstev lahko ugotovimo, da je v letu 2003 glede na leto 2002 ostala približno enaka zaradi podobne rasti čistega dobička in sredstev med obema letoma. Rentabilnost sredstev je tako v letu 2003 znašal 2,54% in je bila za 149% višja kot rentabilnost sredstev za celotno zavarovalniško panogo. Izračun čiste rentabilnosti sredstev, pri katerem sem poleg sredstev v imenovalcu upošteval še obresti za dolgove, je pokazal, da se čista rentabilnost sredstev v Zavarovalnici Adriatic d.d. ne razlikuje veliko od rentabilnosti sredstev, ker obresti za dolgove ne predstavljajo večjega deleža glede na čisti dobiček.

Tabela 8: Izračun rentabilnosti v Zavarovalnici Adriatic d.d. v letih 2002 in 2003 ter v zavarovalniški panogi v letu 2003

Element	Zavarovalnica Adriatic d.d.			Panoga
	2002	2003	I _{03/02}	2003
1. Čisti dobiček (v 000 SIT)	671.630	758.156	112,9	5.000.000
2. Čisti dobiček+obresti (v 000 SIT)	692.867	765.457	110,5	-
3. Povprečni kapital (v 000 SIT)	3.512.808	4.034.988	114,9	73.788.100
4. Povprečna sredstva (v 000 SIT)	26.278.111	29.902.005	113,8	489.962.500
5. Rentabilnost kapitala (1/3) (v %)	19,1%	18,8%	98,4	6,8%
6. Rentabilnost sredstev (1/4) (v %)	2,56	2,54	99,2	1,02
7. Čista donosnost sredstev(2/4)(v %)	2,64	2,56	97,1	-

Vir: Bilanca stanja in izkaz poslovnega izida Zavarovalnice Adriatic d.d. za leti 2002 in 2003; Letno poročilo AZN za leto 2003.

Na podlagi vseh teh in prejšnjih izračunov lahko strnemo, da je Zavarovalnica Adriatic d.d. poslovala uspešno in učinkovito in je bila v primerjavi z zavarovalniško panogo uspešnejša. Naslednja analiza, ki sledi, bo analiza bilance stanja, ki bo prikazala strukturo sredstev in obveznosti v zavarovalnici Adriatic d.d. in posebnosti zavarovalnice pri izkazovanju ekonomskih kategorij v bilanci stanja.

6. Analiza bilance stanja

Pri spremljanju poslovanja podjetja nas zanimajo predvsem obseg, struktura in spreminjanje sredstev v času. Ti podatki so prikazani v temeljnem računovodskem izkazu, ki ga imenujemo bilanca stanja. Bilanca stanja je zbirka podatkov ali tudi sporočil o sredstvih in njihovih virih v določenem trenutku, to je ob koncu obračunskega obdobja. Kaže nam obseg in kakovost lastnih in tujih virov sredstev ter stalnih in gibljivih sredstev. Pravimo tudi, da nam prikazuje premoženjsko in finančno zgradbo podjetja (Koletnik, 1997, str. 201).

Bilanco stanja delimo na dve uravnoveženi strani in sicer:

- aktivo, ki prikazuje sredstva oziroma premoženje podjetja ter
- ter pasivo, ki prikazuje obveznosti do virov sredstev.

Slika 1: Bilanca stanja

Stalna sredstva	Kapital
Gibljiva sredstva	Dolgovi

Vir: Lasten prikaz/vir/slika.

SRS 24 določa podrobnejša pravila izdelave bilance stanja in razkritij, obliko izkaza stanja pa predpisuje Zakon o gospodarskih družbah (ZGD). Največja novost zakona so rezerve in njihova delitev na kapitalske rezerve in rezerve iz dobička (Horvat, 2003, str. 93). Če želi torej podjetje prikazati realno sliko svojega stanja, mora pri sestavljanju bilance stanja poleg svojih usmeritev pri računovodenju upoštevati še usmeritve zakonodaje.

6.1. Analiza bilance stanja Zavarovalnice Adriatic d.d.

Bilanca stanja v Zavarovalnici Adriatic d.d. je sestavljena skladno z določbami ZGD-ja, Slovenskimi računovodskimi standardi, predvsem SRS 32, in Sklepa o letnem poročilu zavarovalnic, ki ga je izdala Agencija za zavarovalni nadzor.

SRS 32.4 pravi, da mora zavarovalnica sestaviti bilanco stanja za zavarovalnico kot celoto in ločeno za posamezne osnovne oblike neposrednih zavarovanj. Prav tako mora imeti naslednje postavke (SRS 32.4):

AKTIVA, ki jo sestavljajo:

A. Neopredmetena dolgoročna sredstva

1. Dolgoročno odloženi organizacijski stroški in stroški razvijanja
2. Dobro ime
3. Druga neopredmetena dolgoročna sredstva

B. Naložbe v zemljišča in zgradbe ter finančne naložbe

I. Zemljišča in zgradbe

1. Zemljišča (zavarovalnica mora ločeno izkazovati zemljišča za zavarovalno dejavnost in druga zemljišča)
2. Zgradbe (zavarovalnica mora ločeno izkazovati zgradbe za zavarovalno dejavnost in druge zgradbe)

II. Finančne naložbe podjetjih v skupini in v pridruženih podjetjih

1. Deleži v podjetjih v skupini
2. Dolžniški vrednostni papirji in posojila dana drugim podjetjem v skupini
3. Deleži v pridruženih podjetjih
4. Dolžniški vrednostni papirji in posojila dana pridruženim podjetjem

III. Druge finančne naložbe

1. Delnice in drugi vrednostni papirji s spremenljivim donosom in kuponi skladov
2. Dolžniški vrednostni papirji in drugi vrednostni papirji s stalnim donosom
3. Deleži v investicijskih skladih
4. Dana hipotekarna posojila
5. Druga dana posojila
6. Depoziti pri bankah
7. Ostale finančne naložbe

IV. Finančne naložbe pozavarovalnic iz naslova pozavarovalnih pogodb pri cedentih

C. Naložbe v korist življenjskih zavarovancev, ki prevzemajo naložbeno tveganje

Č. Terjatve (v postavkah I, II in III mora zavarovalnica posebej izkazovati del terjatev do pridruženih podjetij in do podjetij v skupini)

- I. Terjatve iz neposrednih zavarovanj
 - 1. Terjatve do zavarovalcev
 - 2. Terjatve do zavarovalnih posrednikov
- II. Terjatve iz pozavarovanja
- III. Druge terjatve
- IV. Nevplačani vpoklicani kapital

D. Razna sredstva

- I. Opredmetena osnovna sredstva razen zemljišč in zgradb
 - 1. Oprema
 - 2. Druga opredmetena osnovna sredstva
- II. Denarna sredstva
- III. Odkupljene lastne delnice
- IV. Zaloge in druga sredstva
 - 1. Zaloge
 - 2. Druga sredstva
- E. Aktivne časovne razmejitve
 - 1. Prehodno nezaračunani prihodki od obresti in najemnin
 - 2. Odloženi stroški pridobivanja zavarovanj
 - 3. Druge aktivne časovne razmejitve

PASIVA, ki jo sestavljajo:

- A. Kapital
 - I. Vpoklicani kapital
 - 1. Osnovni kapital
 - 2. Nevpoklicani kapital (kot odbitna postavka)
 - II. Kapitalske rezerve
 - III. Splošni prevrednotovalni popravek kapitala
 - 1. Splošni prevrednotovalni popravek osnovnega kapitala
 - 2. Splošni prevrednotovalni popravek kapitalskih rezerv
 - 3. Splošni prevrednotovalni popravek rezerv iz dobička
 - 4. Splošni prevrednotovalni popravek prenesenega dobička ali prenesene izgube
 - IV. Posebni prevrednotovalni popravek kapitala (brez prevrednotovalnega popravka, ki izhaja iz naložb življenjskih zavarovancev, ki prevzemajo naložbeno tveganje)
 - 1. Posebni prevrednotovalni popravek kapitala v zvezi z opredmetenimi osnovnimi sredstvi
 - 2. Posebni prevrednotovalni popravek kapitala v zvezi dolgoročnimi finančnimi naložbami
 - 3. Posebni prevrednotovalni popravek kapitala v zvezi s kratkoročnimi finančnimi naložbami
 - 4. Posebni prevrednotovalni popravek kapitala v zvezi z dolgoročnimi dolgovi
 - 5. Posebni prevrednotovalni popravek kapitala v zvezi s kratkoročnimi dolgovi

- V. Rezerve iz dobička
 - 1. Varnostna rezerva
 - 2. Zakonske in statutarne rezerve
 - 3. Rezerve za lastne deleže
 - 4. Druge rezerve iz dobička
- VI. Preneseni čisti dobiček ali prenesena čista izguba iz prejšnjih let
- VII. Nerazdeljeni dobiček ali neporavnana izguba obračunskega obdobja
- B. Podrejene obveznosti
- C. Čiste tehnične rezervacije (v postavkah dela C (razen pri V) mora zavarovalnica izkazati kosmati znesek in pozavarovalni del, v bilančni znesek pa vštrevati razliko med njima)
 - I. Čiste prenosne premije
 - II. Čiste matematične rezervacije
 - III. Čiste škodne rezervacije
 - IV. Čiste rezervacije za bonuse in popuste
 - V. Izravnalne rezervacije
 - VI. Druge čiste tehnične rezervacije
- Č. Čiste rezervacije v korist življenjskih zavarovancev, ki prevzemajo naložbeno tveganje (kosmati znesek in pozavarovalni del kot odbitna postavka)
- D. Rezervacije za druge nevarnosti in stroške
 - 1. Dolgoročne rezervacije za pokojnine
 - 2. Rezervacije za davke
 - 3. Druge rezervacije
- E. Obveznosti za finančne naložbe pozavarovateljev iz naslova pozavarovalnih pogodb pri cedentih
- F. Druge obveznosti (v postavkah I do V zavarovalnica ločeno izkazuje del obveznosti do pridruženih podjetij in do podjetij v skupini)
 - I. Obveznosti iz neposrednih zavarovanj
 - 1. Obveznosti do zavarovalcev
 - 2. Obveznosti do zavarovalnih posrednikov
 - II. Obveznosti iz pozavarovanja
 - III. Posojila zavarovana z vrednostnimi papirji s stalnim donosom (zavarovalnica posebej izkazuje zamenljiva posojila, zavarovana z vrednostnimi papirji s stalnim donosom)
 - IV. Obveznosti do bank
 - V. Ostale obveznosti
- G. Pasivne časovne razmejitve

Že iz razvrstitve postavk je razvidno, da se bilanca stanja zavarovalnice razlikuje od drugih podjetij, ki nimajo tako pomembne naložbene dejavnosti, kot jo imajo zavarovalnice, ki predvsem zbrana sredstva nalagajo v različno donosne naložbe. Pri obveznostih v bilanci stanja so zelo pomembne zavarovalno-tehnične rezervacije, ki predstavljajo znaten delež v pasivi bilance stanja in so zelo pomembne za zavarovalnice.

6.1.1. Analiza sredstev

Sredstva predstavljajo statično opredeljen pojem premoženja z sedežem v združbah. To premoženje predstavlja vrednosti v oblikah stvari, pravic in denarja, ki jih v podjetju preoblikujejo pri uresničevanju svojih ciljev in ob tem pričakujejo neko gospodarsko korist (Mihelčič, 2003, str. 203). Sredstva po slovenskih računovodskih standardih razporedimo na štiri temeljne skupine in sicer:

- osnovna sredstva,
- finančne naložbe,
- obratna sredstva in
- aktivne časovne razmejitve.

Zavarovalnice uporabljajo pri izkazovanju in opredeljevanju sredstev v bilanci stanja splošne standarde SRS 1-7 in dopolnitve v skladu s SRS 31.1-32.13. Zavarovalnica mora tako kot pri izkazu uspeha ločeno spremljati vse vrste sredstev po posameznih osnovnih oblikah zavarovanj in v okviru teh še ločeno sredstva financirana iz tehničnih rezervacij (SRS 32.2).

Stanje sredstev je v Zavarovalnici Adriatic d.d. na dan 31.12.2003 znašalo 31.416 mio SIT in se je glede na leto 2003 povečalo za 10,7%. Razlog za tako rast sredstev gre iskati pri drugih finančnih naložbah, ki predstavljajo tudi največji delež (65%) med vsemi sredstvi, in so se povečale v primerjavi z letom 2002 kar za 21%. Ker so zavarovalnice nedelarne finančne institucije in imajo velik del njihovega premoženja v finančni obliki, bom v naslednjem poglavju več pozornosti posvetil prav naložbam in jih tudi podrobneje analiziral.

Druga zelo pomembna postavka v aktivni bilanci stanja Zavarovalnice Adriatic d.d. pa so terjatve, ki predstavljajo 18,2% aktive (v letu 2003), in so se glede na leto 2002 za malenkost zmanjšale (za 2%).

6.1.1.1. Analiza naložb

Glavna naloga vseh zavarovalnic je ustvarjanje gospodarske varnosti, za katero zavarovanci plačujejo zavarovalno premijo. Na podlagi plačanih zavarovalnih premij potem zavarovalnice večji del teh premij namenijo za oblikovanje zavarovalno-tehničnih rezervacij, ki so namenjene za izplačilo prihodnjih morebitnih škod. Zaradi zamika med plačilom premije in izplačili odškodnin, pa ima zavarovalnica na voljo določeno višino denarnih sredstev, ki jih mora vlagati v različno donosne in tvegane naložbe, ter s tem povečuje njihovo vrednost (Vrtovec, 2000, str. 14). Poleg zavarovalno-tehničnih rezervacij pa ima zavarovalnica še na voljo sredstva iz lastnih virov, ki jih lahko investira po lastni presoji ne glede na zakonska določila.

Najbolj pomembne naložbe v zavarovalništvu so naložbe iz matematičnih rezervacij, ki se oblikujejo na podlagi sklepanja življenjskih zavarovanj. Življenjska zavarovanja se sklepajo dolgoročno in matematične rezervacije tako lahko predstavljajo relativno dolgoročen vir

investiranja sredstev. Bistvo nalaganja sredstev zahteva učinkovitost in dobro gospodarjenje z njimi in tako posledično doseganje največjega možnega učinka. Vendar pa morajo zavarovalnice pri vodenju naložb tudi upoštevati naložbene roke in naložbena načela, ki jih ureja Zakon o zavarovalništvu. Naložbena načela lahko razdelimo na (Grm, 2003, str. 16):

- načelo varnosti, ki zahteva zagotovljeno vrnitev naložb;
- načelo likvidnosti, ki zahteva nenehno zadostno količino prostih sredstev za poravnavo tekočih zapadlih obveznostih;
- načelo donosnosti, ki zahteva kar največji donos od naložb;
- načelo ustaljenosti, ki zahteva da kosmati donos nikdar ne pade pod neko spodnjo mejo, čisti donos pa stalno priteka po neki drugi spodnji meji;
- načelo mešanja in načelo razpršenosti naložb, ki zahteva vlaganje v več vrst naložb in da so posamezne naložbe omejene glede na velikost in posamezne uporabnike.

Poleg naložbenih načel pa Zakon o zavarovalništvu govori še o pojmu kritno premoženje in kritni sklad. Naložbe zavarovalnic so financirane iz kritnega sklada in kritnega premoženja, katerih podlago predstavljajo prej omenjene zavarovalno-tehnične rezervacije. Kritni sklad oblikujejo matematične rezervacije življenjskega zavarovanja (Zakon o zavarovalništvu, 2004). Zavarovalno-tehnične rezervacije bom predstavil v naslednji točki, zato bom sedaj analiziral strukturo naložb v Zavarovalnici Adriatic d.d. in jo primerjal z zavarovalniško panogo.

Tabela 9: Obseg (v 000 SIT) in delež (v %) naložb v sredstvih Zavarovalnice Adriatic d.d. v letih 2002 in 2003 ter v zavarovalniški panogi

Element	Zavarovalnica Adriatic d.d.			Panoga	
	2002	2003	I _{03/02}	2003	I _{03/02}
1.Celotne naložbe	20.342.201	23.724.892	116,6	457.300.000	114,1
a) Naložbe v zemljišča in zgradbe ter finančne naložbe	3.696.489	3.506.721	94,9	62.200.000	99,4
b) Druge finančne naložbe	16.645.712	20.198.176	121,3	391.100.000	115,7
c) Naložbe s tveganjem ŽZ	-	19.995	-	4.000.000	1904,8
2.Sredstva	28.387.920	31.416.090	110,7	522.300.000	114,1
3.Delež naložb v sredstvih	71,7%	75,5%	105,4	87,6%	100,0

Vir: Bilanca stanja Zavarovalnice Adriatic za leti 2002 in 2003; Letno poročilo AZN za leto 2003.

Finančne naložbe (glej točko 6.1.1.) predstavljajo največji delež v aktivih bilance stanja zavarovalnice Adriatic d.d. Iz Tabele 9 lahko razberemo, da so se celotne naložbe v Zavarovalnici Adriatic d.d. leta 2003 glede na leto 2002 povečale za 16,6% zaradi znatnega povečanja drugih finančnih naložb. Naložbe v zemljišča in zgradbe ter finančne naložbe pa so se v letu 2003 znižale za 5%. Naložbe v korist življenjskih zavarovancev, ki prevzemajo naložbeno tveganje, so se iz vrednosti 0 v letu 2002 povečale na 20 mio SIT v letu 2003. Zelo velik porast teh naložb beležimo tudi v zavarovalniški panogi, kjer so se povečale za 1805%.

Delež celotnih naložb v sredstvih Zavarovalnice Adriatic d.d. (75,5% v letu 2003) je v primerjavi z zavarovalniško panogo manjši kar za dobrih 10 odstotnih točk, kar pomeni, da ima Zavarovalnica Adriatic d.d. na tem segmentu še velike rezerve. Vendar se ta delež vztrajno povečuje in je glede na leto 2002 narasel za 5,4%, zato lahko v prihodnosti še pričakujemo nadaljnjo rast tega deleža.

6.1.1.1.1. Analiza naložb kritnega sklada in kritnega premoženja

Finančne naložbe Zavarovalnice Adriatic d.d. izkazujejo v zadnjih letih visoke stopnje rasti. Zavarovalnica Adriatic d.d. je imela leta 2003 za 24.442 mio SIT naložb kritnega premoženja, katerega del predstavljajo tudi naložbe kritnih skladov, ki jih je zavarovalnica v skladu s predpisi dolžna oblikovati. Kritni sklad, kot sem že prej omenil, oblikujejo matematične rezervacije za življenjska, zdravstvena in druge vrste zavarovanj, za katere je potrebno oblikovati tovrstne rezervacije. Zaradi uresničevanja varnosti naložb in zaradi zagotavljanja zajamčenega donosa, ki je izračunan kot ponder doseženih donosov in vrednosti emisij vrednostnih papirjev Republike Slovenije, večino naložb predstavljajo naložbe v dolžniške vrednostne papirje Republike Slovenije, vendar pa predstavljajo te naložbe tudi najnižji donos poleg bančnih vlog.

Iz spodnje Tabele 10 lahko razberemo, da je delež državnih vrednostnih papirjev v kritnih skladih Zavarovalnice Adriatic d.d. (leta 2003) znašal dobrih 60%, kar je v primerjavi z zavarovalniško panogo kar za 14% višji delež. Sledijo jim lastniški vrednostni papirji s 13,2 %, dolžniški vrednostni papirji s 12,5 % in depoziti v bankah s 5,8 % deležem v kritnih skladih. Glede strukture naložb kritnih skladov Zavarovalnice Adriatic d.d. med leti 2003 in 2002 ni beležiti večjih sprememb. Lahko pa opazimo v zavarovalniški panogi večji delež ostalih dolžniških vrednostnih papirjev in depozitov v bankah na račun nižjih naložb v državne vrednostne papirje in lastniške vrednostne papirje.

Tabela 10: Obseg (v 000 SIT) in struktura (v %) naložb kritnih skladov Zavarovalnice Adriatic d.d. v letih 2002 in 2003 ter primerjava z zavarovalniško panogo

Element	Zavarovalnica Adriatic d.d.				Panoga % ⁽²⁰⁰³⁾
	2002	%	2003	%	
Državni papirji	6.643.144	63,5	8.119.515	62,0	54,3
Nepremičnine	0	0,0	0	0,0	0,2
Posojila	0	0,0	0	0,0	0,1
Dolžniški vrednostni papirji	1.433.866	13,7	1.643.897	12,5	24,2
Lastniški vrednostni papirji	997.937	9,5	1.730.522	13,2	5,8
Depoziti v bankah	1.058.025	10,1	898.101	6,9	13,4
Ostalo	329.690	3,2	722.073	5,5	2,0
Skupaj	10.462.662	100	13.114.108	100	100

Vir: Poročilo o naložbah kritnih skladov Zavarovalnice Adriatic d.d. za leti 2002 in 2003; Letno poročilo AZN za leto 2003.

Kritno premoženje mora zavarovalnica na podlagi Zakona o zavarovalništvu naložiti v različne vrste naložb, da zadosti načelom likvidnosti in solventnosti. Pri naložbah mora poleg tega še upoštevati vrste zavarovalnih poslov, ki jih opravlja, tako da je zagotovljena varnost, donosnost in tržnost naložb ter ustrezna ročnost, raznovrstnost in razpršitev teh naložb (Vrtovec, 2000, str. 24). 122 člen Zakona o zavarovalništvu jasno določa, kolikšen odstotek od skupne višine zavarovalno-tehničnih rezervacij lahko zavarovalnica vloži v določene finančne inštrumente.

Iz Tabele 11 lahko ugotovimo, da je Zavarovalnica Adriatic d.d. v letu 2003 in 2002 upoštevala predpise glede zgornje meje naložb v določene finančne inštrumente. Prav tako je opaziti večji delež naložb v nepremičnine (30,4% v letu 2003), kar je v primerjavi z zavarovalniško panogo kar za 474% višji delež. Vzroke takšne razlike gre iskati predvsem v naložbah zavarovalniške panoge, ki so v pomembnem obsegu usmerjene v bančne lastniške in dolžniške vrednostne papirje ter bančne vloge. Takšna naložbena politika zavarovalnic je predvsem odraz procesa povezovanja bank in zavarovalnic, to pa pomembno vpliva na lastniško prepletenost domačih finančnih institucij in njihovo skupno izpostavljenost. S takšno dinamiko naložb se tudi naložbe domačih zavarovalnic vse bolj približujejo povprečju držav EU, kjer imajo zavarovalnice največji delež premoženja naloženega v dolžniških in lastniških vrednostnih papirjih. Če na koncu pogledamo še ostale naložbe kritnega premoženja, opazimo, da ni večjih razlik v deležih med Zavarovalnico Adriatic d.d. in zavarovalniško panogo.

Tabela 11: Obseg (v 000 SIT) in struktura (v %) naložb kritnega premoženja Zavarovalnice Adriatic d.d. v letih 2002 in 2003 ter primerjava z zavarovalniško panogo

Element	Zavarovalnica Adriatic d.d.				Panoga
	2002	%	2003	%	% (2003)
Državni papirji	2.620.954	25,4	3.322.408	29,3	28,9
Nepremičnine	3.640.404	35,3	3.444.241	30,4	5,3
Posojila	393.596	3,8	366.273	3,2	4,7
Dolžniški vrednostni papirji	917.989	8,9	1.278.529	11,3	15,6
Lastniški vrednostni papirji	1.482.609	14,4	1.799.985	15,9	13,5
Depoziti v bankah	654.685	6,3	536.379	4,8	21,4
Ostalo	609.647	5,9	580.090	5,1	10,6
Skupaj	10.319.884	100	11.327.905	100	100

Vir: Poročilo o naložbah kritnega premoženja Zavarovalnice Adriatic d.d. za leti 2002 in 2003; Letno poročilo AZN za leto 2003.

6.1.2. Analiza obveznosti do virov sredstev

Pri analizi obveznosti do virov sredstev v bilanci stanja se bom omejil predvsem na zavarovalno-tehnične rezervacije, saj bom ostale postavke v pasivi podrobneje opredelil v finančni analizi.

6.1.2.1. Zavarovalno-tehnične rezervacije

Zavarovalno-tehnične rezervacije so namenjene kritju prihodnjih obveznostih iz zavarovanj, ki jih sklepa zavarovalnica iz naslova izravnavanja tveganj. Njihov obseg se oblikuje na podlagi ocenjenih prihodnjih vplačil in izplačil zavarovalne pogodbe ali skupine zavarovalnih pogodb. Metodo za njihov izračun pa običajno predpiše nadzorni organ zavarovalnice, ki mora upoštevati zavarovalno-tehnična načela in računovodske standarde, ki določajo obračun teh rezervacij (Medved, 2004, str. 48). Tehnične rezervacije obsegajo rezervacije za prenosne premije, rezervacije za bonuse, popuste in storno, škodne rezervacije, izravnalne rezervacije, matematične rezervacije ter nekatere druge rezervacije.

Rezervacije za prenosne premije se oblikujejo od tistega dela obračunane premije, ki se nanaša na zavarovalno obdobje po zaključku obračunskega obdobja, za katerega se izračunava rezervacija.

Rezervacije za bonuse, popuste in storno se oblikujejo za tiste zavarovance:

- ki imajo pravico do udeležbe v dobičku iz njihovih zavarovanj oziroma drugih upravičenj iz zavarovalne pogodbe (bonusi),
- ki imajo pravico do delnega znižanja premije (popusti) in
- ki imajo pravico do povrnitve določenega dela premije zaradi predčasnega prenehanja zavarovanj med letom (storno).

Škodne rezervacije se oblikujejo za tiste škode, pri katerih je zavarovalni primer nastopil do konca obračunskega obdobja, in sicer ne glede na to, ali je škoda že prijavljena ali ne, vključno z vsemi stroški reševanja teh škod, ki na podlagi teh pogodb bremenijo zavarovalnico.

Izravnalne rezervacije se oblikujejo v tistih zavarovanjih, kjer je možnost nastanka škod večja, kot jo zavarovalnica pričakuje. Gre za časovno izravnavo neenakomernega nastanka škod v tistih zavarovanjih, kjer so na podlagi statističnih podatkov ugotovljena znatna nihanja škod, ki niso izravnana z zavarovalno premijo posameznega leta ali s pozavarovanjem. Te zavarovalne vrste so: zavarovanje tirnih vozil, letalsko zavarovanje, zavarovanje plovil, zavarovanje prevoza blaga, zavarovanje požara in elementarnih nesreč, zavarovanje odgovornosti pri uporabi zrakoplovov in plovil, splošno zavarovanje odgovornosti, kreditno zavarovanje, kavcijsko zavarovanje in zavarovanje raznih finančnih izgub.

Matematične rezervacije se oblikujejo na podlagi ocenjenih bodočih obveznostih za nadomestilo po sklenjenih zavarovanjih zmanjšano za sedanjo vrednost ocenjenih bodočih vplačil zavarovalnih premij. Izračunajo se z uporabo ustreznega aktuarskega vrednotenja, ki upošteva vse bodoče obveznosti zavarovalnice na podlagi posamezne zavarovalne pogodbe.

Značilne so za:

- življenjska zavarovanja,
- zdravstvena zavarovanja in
- druge zavarovalne vrste, pri katerih se uporabljajo ustrezne tabele verjetnosti in opravljajo izračuni, ki veljajo za življenjska zavarovanja.

Druge zavarovalno-tehnične rezervacije se oblikujejo glede na predvidene bodoče obveznosti in tveganja velikih škod, kot so npr.: jedrska škoda, proizvajalčeva odgovornost za farmacevtske izdelke, potres, poplava in drugo (ZZavar, 2004, 113. člen).

V Zavarovalnici Adratic d.d. je delež zavarovalno-tehničnih rezervacij v pasivi leta 2003 znašal 79,6% in se je glede na leto 2002 povečal za dober odstotek. Če primerjamo delež še z zavarovalniško panogo, lahko ugotovimo, da je delež zavarovalno-tehničnih rezervacij v Zavarovalnici Adratic d.d. višji za 4 odstotne točke, kar pomeni, da Zavarovalnica Adriatic d.d. v primerjavi z zavarovalniško panogo, zagotavlja višjo raven varnosti v prihodnosti. Vzrok tako velikega deleža med zavarovalno-tehničnimi rezervacijami gre iskati predvsem v matematičnih rezervacijah, ki predstavljajo kar 36% vseh rezervacij.

7. Finančna analiza

Finančna analiza je sestavljena iz vrednotenja finančnih okoliščin in operativnega učinka poslovnega podjetja, industrije ali celo gospodarstva ter iz napovedovanja bodočega stanja podjetja. Lahko tudi rečemo, da je sredstvo za pregledovanje tveganja ter pričakovanega prihodnjega donosa (Peterson, 1994, str. 7). Temeljni namen analize je s predvidevanjem in boljšim poznavanjem financ podjetja bolje odločati, izvajati in nadzirati financiranje ter s tem poslovanje podjetja. Bistvenega pomena pri oblikovanju ustrezne in učinkovite finančne in poslovne politike podjetja, je pravilna opredelitev dejanskega finančnega položaja podjetja, ki temelji na zelo pomembnih računovodskih podatkih.

Finance so v splošnem nekakšen sistem, ki vključuje obtok denarja, odobravanje in najemanje kreditov, investiranje in storitve bančnega sistema. V finančni teoriji pa poznamo še izraz financiranje, ki pomeni zagotovitev sredstev za plačilo določene stvari. Gre v bistvu za način, kako pridobiti finančna sredstva, in metode, s katerimi se s temi finančnimi sredstvi upravlja in jih razporeja. Finančna znanost temelji na preteklih podatkih, ki se oblikujejo v finančne odločitve za prihodnost, kar pa pomeni določeno tveganje v pravilnost teh odločitev (Mramor, 1993, str. 20). Bistveno vprašanje je mnogostransko proučevanje poslovnih procesov in stanj z namenom, da bi spoznali razmerja med pojavi in ugotovili vplive, ki bi služili kot podlaga za boljše odločanje v prihodnosti.

Financiranje v podjetju delimo na dva dela:

- pasivno financiranje (spremembo obveznosti do virov sredstev) in
- aktivno financiranje (spremembo sredstev).

Pri pasivnem financiranju gre za preskrbovanje finančnih virov oziroma finančnih sredstev in vpliva na spremembo obveznosti do virov sredstev. Povečanje obveznosti do virov sredstev pomeni financiranje, zmanjšanje pa definciranje.

Aktivno financiranje pomeni vlaganje finančnih sredstev in s tem vpliva na spremembo sredstev v bilanci stanja. Povečanje sredstev v bilanci stanja pomeni investiranje, zmanjšanje pa deinvestiranje.

V okviru te analize bom v nadaljevanju opravil analizo obveznosti do virov sredstev, za njo bo sledila analiza razmerij med strukturo sredstev in strukturo virov, v kateri bom prikazal likvidnost in finančno stabilnost Zavarovalnice Adriatic d.d.. Analizo sredstev pa sem že opravil (glej točko 6.1.1).

7.1. Obseg in struktura obveznosti do virov sredstev

Pri spremljanju in ocenjevanju obveznosti do virov sredstev ugotavljamo, iz katerih virov nabavlja podjetje finančne vire, kakšno sestavo obveznosti do virov sredstev ima ter ali je ta sestava ustrezna (Pučko, 2004, str. 128).

Obveznosti do virov sredstev delimo na lastne in tuje vire ter na kratkoročne in dolgoročne. Lastne vire predstavlja kapital, ki pomeni obveznost do lastnikov in zapade v plačilo, če podjetje preneha delovati. Sestavljen je iz osnovnega kapitala, kapitalskih rezerv, rezerv iz čistega dobička, prenesenega čistega dobička iz prejšnjih let, prevrednotovalnega kapitala in prehodno iz nerazdeljenega čistega dobička poslovnega leta, zmanjša pa se za preneseno izgubo prejšnjih let in prehodno za izgubo poslovnega leta. Naslednja velika skupina obveznosti do virov sredstev so dolgovi, ki predstavljajo obveznost podjetja do njegovih najrazličnejših financerjev, ki niso lastniki (Koletnik, Koželj, 2005, str. 159). Po roku zapadlosti v plačilo ločimo dolgoročne in kratkoročne obveznosti, v katere štejemo dolgoročne rezervacije in kratkoročne časovne razmejitve.

Iz Tabele 12 je razvidno, da so se viri sredstev Zavarovalnice Adriatic d.d. leta 2003 glede na leto 2002 povečali za 11%. Razlog za povečanje je predvsem povečanje kapitala in čistih tehničnih rezervacij za 12%, ki sta zaradi največjega deleža v strukturi obveznosti tudi najbolj vplivali na trend gibanja virov sredstev. Kapital, ki predstavlja 13,4% virov sredstev, se je povečal zaradi prenesenega čistega dobička iz prejšnjih let in oblikovanih rezerv iz dobička. Zavarovalno tehnične rezervacije pa so se povečale zaradi povečanja matematičnih in škodnih rezervacij. Pasivne časovne razmejitve so se sicer povečale kar za 174%, vendar zaradi zanemarljivega deleža v strukturi obveznosti niso imele vpliva na povečanje virov sredstev. Struktura obveznosti do virov sredstev v Zavarovalnici Adriatic d.d. se v omenjenih letih ni bistveno spremenila.

Če obveznosti do virov sredstev primerjamo še z zavarovalniško panogo, lahko ugotovimo, da je bilo povečanje virov sredstev zavarovalniške panoge za 8-odstotnih točk večje kot

povečanje v Zavarovalnici Adriatic d.d.. Na porast je v največji meri vplival posebni prevrednotovalni popravek kapitala iz naslova okrepitve sredstev. Ta se je v primerjavi s preteklim letom povečal za 62 %. Ugoden čisti poslovni izid in preneseni dobiček sta vplivala tudi na povečanje rezerv, ki so se v primerjavi s preteklim letom povečale za 38 %. Struktura obveznosti do virov sredstev je bila v povprečju v zavarovalniški panogi nekoliko drugačna od obravnavanega podjetja predvsem zaradi podrejenih obveznostih, rezervacij za druge nevarnosti in škode ter obveznosti do cedentov, ki jih Zavarovalnica Adriatic d.d. ni izkazovala v bilanci stanja.

Tabela 12: Obseg (v 000 SIT) in struktura (v %) obveznosti do virov sredstev Zavarovalnice Adriatic d.d. v letih 2002 in 2003 ter primerjava z zavarovalniško panogo

Element	Zavarovalnica Adriatic d.d.					Panoga	
	2002	%	2003	%	I _{03/02}	% ₀₃	I _{03/02}
Kapital	3.806.403	13,4	4.263.572	13,6	112	15,3	124
Podrejene obveznosti	-	-	-	-	-	2,1	402
Čiste tehnične rezervacije	22.229.634	78,3	24.995.969	79,6	112	75,8	115
Čiste rezervacije v korist življenjskih zavarovancev, ki prevzemajo tveganje	0	-	22.822	0,1	-	0,7	1.827
Rezervacije za druge nevarnosti in škode	-	-	-	-	-	0,3	110
Obveznosti do cedentov	-	-	-	-	-	0,5	179
Druge obveznosti	2.335.463	8,2	2.088.786	6,6	89	4,7	111
Pasivne časovne razmejitve	16.420	0,1	44.942	0,1	274	0,6	124
Skupaj	28.387.920	100	31.416.091	100	111	100	119

Vir: Bilanca stanja Zavarovalnice Adriatic d.d. za leti 2002 in 2003; Letno poročilo AZN za leto 2003.

Tako lahko sklenemo, da je predstavljena družba v letu 2003 z dobičkonosnim poslovanjem, učinkovito izterjavo in pazljivejšim sklepanjem zavarovanj pomembno izboljšala finančni položaj družbe, kar se pozna v višjem porastu finančnih naložb (kar za 21% glede na leto 2002) v primerjavi z zavarovalno-tehničnimi rezervacijami (12%), v stagnaciji terjatev (-2%), v stagnaciji osnovnih sredstev, zalog in drugih obveznosti ter porastu kapitala.

Ker so zavarovalnice nedenarne finančne institucije, ki zbirajo sredstva preko premij in na podlagi premij oblikujejo rezervacije, ki predstavljajo obveznost do zavarovancev, bi bila analiza kapitalizacije in zadolženosti nesmiselna. Ta analiza je bolj primerna za ostala proizvodna in storitvena podjetja, ki imajo razmerje med lastnimi viri in tujimi viri približno 50:50. Zavarovalnice za razliko od teh podjetij nimajo tako velikih finančnih obveznosti in kapitala, ampak predstavljajo največji delež virov sredstev prav zavarovalno-tehnične rezervacije (glej točko 6.1.2.1).

7.2. Analiza kapitalske ustreznosti

Kapitalska ustreznost predstavlja obveznost zavarovalnice, da vedno razpolaga z ustreznim kapitalom, ki je odvisen od obsega in vrste zavarovalnih poslov, ki jih zavarovalnica opravlja, ter tveganj, ki jim je izpostavljena pri opravljanju teh poslov. Tveganja, ki jim je zavarovalnica izpostavljena pri posameznih oziroma vseh poslih, ki jih opravlja, ne smejo preseči zakonskih omejitev. Z analizo kapitalske ustreznosti tako ugotavljamo solventnost zavarovalnice, kar z drugimi besedami pomeni trajno sposobnost izpolnjevanja vseh svojih obveznostih v proučevanem obdobju.

Zavarovalnice so dolžne v vsakem trenutku ugotavljati in izkazovati kapitalsko ustreznost. Če kapital zavarovalnice zaradi povečanih kapitalskih zahtev ali drugih vzrokov ne dosega minimalnega kapitala določenega v 110. oziroma 111. členu ZZavar (ZZavar, 2004), mora uprava zavarovalnice nemudoma sprejeti tiste ukrepe za zagotovitev minimalnega kapitala, za odločanje o katerih je pristojna sama, oziroma izdelati predlog tistih ukrepov, za odločanje o katerih so pristojni drugi organi zavarovalnice.

Minimalni kapital ugotavljajo zavarovalnice ločeno za premoženjska in življenjska zavarovanja. Minimalni kapital premoženjskih zavarovanj zavarovalnica izračuna na dva načina, in sicer s pomočjo premijskega ter s pomočjo škodnega količnika, pri čemer mora na koncu upoštevati tistega, ki je večji. Meja za določitev višine količnika in sama višina količnika je določena v ZZavar. Minimalni kapital življenjskih zavarovanj pa se izračunava dvostopenjsko na podlagi matematičnih rezervacij. Seštevek izračunanega minimalnega kapitala premoženjskih in življenjskih zavarovanj predstavlja minimalni kapital zavarovalnice, ki mora biti v vsakem poslovanju večji od razpoložljivega kapitala zavarovalnice (Pavliha, 2000, str. 113).

V skladu z določili sklepa o načinu in obsegu upoštevanja posameznih postavk, podrobnejših lastnostih in vrstah postavk ter lastnostih podrejenih dolžniških instrumentov, ki se upoštevajo pri izračunu kapitala in kapitalske ustreznosti in izkaz kapitalske ustreznosti zavarovalnice ter sklepa o podrobnejših pravilih za izračun minimalnega kapitala zavarovalnic, zavarovalnice kapitalsko ustreznost ugotavljajo in izkazujejo na predpisanih obrazcih, ki jih v okviru trimesečnih poročil predložijo AZN. Nedoseganje minimalnega kapitala predstavlja hujšo kršitev pravil o obvladovanju tveganj (ZZavar, 2004).

Kapitalsko ustreznost izračunamo tako, da primerjamo razpoložljiv kapital z izračunanim minimalnim kapitalom. V Tabeli 13 sem izračunal kapitalsko ustreznost za vsa zavarovanja in jo primerjal z zavarovalniško panogo.

Tabela 13: Izračun kapitalske ustreznosti za Zavarovalnico Adriatic d.d. in zavarovalniško panogo na dan 31.12. v letih 2002 in 2003

Element	Zavarovalnica Adriatic d.d.			Panoga		
	2002	2003	I _{03/02}	2002	2003	I _{03/02}
Razpoložljiv kapital (v 000 SIT)	3.356.721	3.575.091	106,5	-	-	-
Minimalni kapital (v 000 SIT)	2.896.449	3.099.899	107,0	-	-	-
Kapitalska ustreznost (v %)	116	115,3	99,4	111,0	120,0	108,1

Vir: Letno poročilo Zavarovalnice Adriatic d.d. za leti 2002 in 2003; Letno poročilo AZN za leto 2003.

Iz Tabele 13 lahko ugotovimo, da je Zavarovalnica Adriatic d.d. v proučevanem obdobju poslovala solventno, saj je razpoložljiv kapital za slabih 16% presegal zahtevano višino minimalnega kapitala. Presežek razpoložljivega kapitala se v letu 2003 glede na leto 2002 ni bistveno spremenil, ker sta se razpoložljiv in minimalni kapital povečala v enakem razmerju. Če koeficient kapitalske ustreznosti v zavarovalnici primerjamo še z zavarovalniško panogo, ugotovimo, da je bil v letu 2003 za 5 odstotnih točk nižji zaradi nižjega razpoložljivega kapitala. Zavarovalnica Adriatic d.d. je prav tako izpolnjevala kapitalske zahteve na zadnji dan posameznih četrtletij v proučevanem obdobju.

Za poslovanje zavarovalnice je poleg kapitalske ustreznosti pomembno še, da je v vsakem trenutku sposobna pravočasno izpolnjevati zapadle obveznosti (likvidnost). Ker pa so izračuni likvidnosti zahtevnejši in zahtevajo veliko več podatkov kot pri drugih podjetjih, kjer likvidnost izračunamo iz podatkov bilance stanja, bom v naslednji točki prikazal posebnosti izračuna likvidnosti v zavarovalnicah.

7.3. Analiza likvidnosti

Izračun likvidnosti je v primerjavi z ostalimi podjetji nekoliko drugačen. Zavarovalnica dobi denarna sredstva na podlagi plačanih premij in se zavezuje, da bo v prihodnjem obdobju poravnala škodo svojega zavarovanca. Ker pa je v zavarovalstvu težko predvideti škodo in rok njihovega dospelja, mora zavarovalnica vedno razpolagati z določenimi tekočimi sredstvi. Vendar pa v zavarovalstvu vedno obstaja določen časovni presledek med plačilom zavarovalne premije in izplačilom odškodnine, kar pomeni, da je vzdrževanje likvidnosti nekoliko manj izrazito kot v gospodarstvu (Bijelić, 1998, str. 277).

Likvidnost zavarovalnice izračunamo tako, da primerjamo likvidna sredstva z dospelimi in kmalu dospelimi obveznostmi. Likvidna sredstva sestavljajo (ZZavar, 2004):

- imetja na denarnih računih zavarovalnice,
- vloge na vpogled pri bankah;
- gotovina v blagajni;

- obveznice oziroma kuponi obveznic, blagajniški zapisi in drugi denarni inštrumenti, če je njihov izdajatelj Banka Slovenije (BS), Republika Slovenija (RS), centralna banka ali vlada države članice EEA (države EU-ja, Islandija, Liechtenstein in Norveška);
- obveznice oziroma kuponi drugih izdajateljev, ki se trgujejo na organiziranem trgu vrednostnih papirjev;
- terjatve do klirinško depotnih družb iz naslova kupnin za vrednostne papirje prodane na borzah članic svetovnega združenja borz;
- neizkoriščeni del pogodbeno odobrenih, brezpogojnih okvirnih kreditov bank s sedežem v RS, državi članici EEA ali OECD (Avstrija, Japonska, Kanada, Nova Zelandija, Švica in ZDA);
- dospele in nedospele terjatve, za katere je zavarovalnica prejela predujem oziroma trdno dokazilo o plačilu s strani Agencije za plačilni promet RS ali banke s sedežem v RS, državi članici EEA ali kateri izmed primerljivih držav OECD;
- realno pričakovani prilivi iz dospelih terjatev iz zavarovalnih premij v naslednjih šestih dneh.

Dospele obveznosti so obveznosti iz poslovanja in financiranja in so dospele v plačilo do dne, za katerega se izračunava količnik likvidnosti. Naslednja skupina kratkoročnih obveznosti so kmalu dospele obveznosti, ki obsegajo vse obveznosti iz poslovanja določene na podlagi zavarovalnih pogodb in aktuarskih izračunov, ter obveznosti iz financiranja, ki bodo dospele v roku 6 dni od dneva, za katerega se izračunava količnik likvidnosti.

Zavarovalnica Adriatic d.d. je leta 2003 skladno z zakonskimi določbami tedensko izračunavala količnik likvidnosti in pri tem je vsakič ugotovila preseganje najmanjšega potrebnega obsega likvidnosti. Te podatke je nato pošiljala Agencije za zavarovalni nadzor, ki je pristojna za nadzor likvidnosti vseh zavarovalnic v RS.

8. Analiza kadrovske funkcije

Ljudje so najpomembnejši viri vsake organizacije in jih v teoriji obravnavamo kot človeški kapital (human capital). Ljudje so torej v bistvu nekaj podobnega kot so druge vrste kapitala v podjetju. Človeški kapital je možno z investicijami v izobraževanje povečati, prav tako kot se fizični kapital modernizira. Na enak način pa oba s staranjem in dezinvestiranjem izgubljata na vrednosti (Hendry, 1995, str. 4). V zadnjem času organizacije posvečajo vedno večjo pozornost človeškemu virom, ki so (oziroma bodo) na voljo v prihodnosti v kvantitativnem predvsem pa v kvalitativnem smislu.

Za analiziranje podatkov na področju človeških virov je potrebno zbrati podatke ter oblikovati informacije v obliki, ki omogoča zaznavanje prednosti in pomanjkljivosti razpoložljivih človeških virov v organizaciji. Posebno pozornost je potrebno posvetiti tistim skupinam zaposlenih, ki so kritični za uspešno delovanje organizacije, ter tistim problemom, ki povzročajo največ težav pri ravnanju s človeškimi viri v posameznih funkcijah organizacije oziroma organizacije kot celote. V vsaki organizaciji obstajajo osnovni podatki oziroma

evidence o zaposlenih, ki obsega demografske podatke o zaposlenih (spol, starost, izobrazba, delovna doba itd.), podatke o razporeditvi zaposlenih na delovna mesta ali naloge in podatke o potrebni kvalifikaciji za posamezna delovna mesta. Podatki o napredovanju posameznikov in njihovi uspešnosti pri opravljanju dela (predvsem vodilnih) in povezovanju le teh z zastavljenimi cilji so dokaj redki. Še redkejši pa so podatki o specifičnih sposobnostih vodilnih zaposlenih, sposobnostih ki so potrebne za doseganje zastavljenih ciljev organizacije.

Na podlagi individualnih podatkov lahko analiziramo značilnosti oziroma pomanjkljivosti in prednosti zaposlenih kot celote ali po različnih skupinah. Analizo zaposlenih v organizaciji tako razčlenimo na naslednja delna spremljanja in ocenjevanja (Pučko, 2004, str. 65):

- obsega in strukture zaposlenih,
- dinamike,
- izkoriščanja delovnega časa,
- proizvodnih lastnosti zaposlenih in
- tehnične opremljenosti dela.

Analiza zaposlenih v Zavarovalnici Adriatic d.d. bo sestavljena iz prvih treh delnih analiz, ker sta zadnji dve delni analizi značilni predvsem za proizvodna podjetja.

8.1. Število in struktura zaposlenih

8.1.1. Število zaposlenih

Pri spremljanju števila zaposlenih v organizaciji se lahko naslonimo na podatke iz kadrovske evidence ali pa ugotovimo obseg kadra, tako da ugotovimo število delavcev, ki so prišli na delo v določenem dnevu. Praviloma tako ugotovljeno število zaposlenih ni enako ugotovljenemu na podlagi kadrovske evidence. Število zaposlenih v podjetju lahko ugotovimo tudi, tako da posnamemo stanje zaposlenih po delovnih mestih na določen trenutek, kar je svojevrstno pri ugotavljanju zaposlenih. Druga možnost je, da vzamemo neko povprečje v določenem obdobju, ki ga je mogoče dobiti na različne načine. Povprečje zaposlenih lahko izračunamo iz dnevni stanj, mesečni stanj ali iz števila opravljenih delovnih ur (Pučko, 2004, str. 66).

Za Zavarovalnico Adriatic d.d. sem v naslednji analizi analiziral obseg zaposlenih glede na število zaposlenih ob koncu posameznega leta, povprečno število zaposlenih iz mesečnih stanj in povprečno število zaposlenih na podlagi kadrovske evidence o opravljenih delovnih urah.

Tabela 14: Obseg zaposlenih Zavarovalnice Adriatic d.d. v letih 2002 in 2003

Število zaposlenih	2002	2003	I _{03/02}
Število zaposlenih na dan 31.12	680	704	103,5
Povprečno število zaposlenih	676	692	102,4
Povp. št. zaposlenih iz opravljenih delovnih ur	597	626	104,9

Vir: Kadrovska evidenca Zavarovalnice Adriatic d.d. za leti 2002 in 2003.

Iz Tabele 14 lahko ugotovimo, da se je število zaposlenih ob koncu leta 2003 glede na predhodno leto povečalo za 3,5%. Glavnina tega povečanja je posledica zaposlovanja zavarovalnih zastopnikov in oseb s VII. stopnjo izobrazbe. Če primerjamo različne načine ugotavljanja zaposlenih, lahko ugotovimo, da med njimi ni večjih razlik, saj se je pri obeh načinih število zaposlenih povečalo za približno enak odstotek.

8.1.2. Starostna struktura zaposlenih

Tabela 15 prikazuje število in starostno strukturo zaposlenih v Zavarovalnici Adriatic d.d.. Največji delež v celotni strukturi zaposlenih predstavljajo zaposleni iz starostne skupine nad 30 do 40 let s približno 43% deležem. Njihov delež pa se je glede na leto 2002 nekoliko znižal (2%). Druga skupino po velikosti pa predstavljajo zaposleni iz starostne skupine nad 40 do 50 let (29% v letu 2003), kar je glede na leto 2002 za 3,6% večji delež. Največjo stopnjo rasti pa je doživela prav starostna skupina nad 50 let (15,2%), vendar pa predstavlja majhen delež v celotni strukturi zaposlenih. Glede na to, da je v obravnavanem obdobju največ zaposlenih v starostnem razredu od 20 do 40 let (61% v letu 2003), lahko govorimo o relativno mladem kadru. Vzrok za takšno starostno strukturo gre predvsem pripisovati mlademu podjetju, ki je bilo ustanovljeno pred 15 leti in se od takrat vse bolj razvija. S takšno starostno strukturo podjetje na dolgi rok ni ogroženo.

Tabela 15: Število in struktura zaposlenih Zavarovalnice Adriatic d.d. po starosti na dan 31.12. v letih 2002 in 2003

Starost	Zavarovalnica Adriatic d.d.				
	2002	%	2003	%	I _{03/02}
Do 30 let	134	19,7	148	21,0	110,4
Nad 30 do 40 let	290	42,6	284	40,3	97,9
Nad 40 do 50 let	197	29,0	204	29,0	103,6
Nad 50 let	59	8,7	68	9,7	115,2
Zaposleni skupaj	680	100	704	100	103,5

Vir: Kadrovska evidenca Zavarovalnice Adriatic d.d. za leti 2002 in 2003.

8.1.3. Izobrazbena struktura zaposlenih

Iz Tabele 16, ki prikazuje število in izobrazbeno strukturo zaposlenih Zavarovalnice Adriatic d.d., lahko ugotovimo, da se je izobrazbena struktura v letu 2003 glede na leto 2002 izboljšala. Takšno izboljšanje je posledica povečanje deleža zaposlenih s 7. in 8. stopnjo izobrazbe za 20% in zmanjšanja deleža zaposlenih s 4. stopnjo izobrazbe za 32%. To so dosegli z zaposlovanjem kadrov s 7. in 8. stopnjo izobrazbe in s financiranjem študija ob delu. Največji delež med vsemi zaposlenimi v proučevanem obdobju pa so predstavljali zaposleni s srednješolsko izobrazbo, kjer je delež v obeh letih znašal kar 57%. Razlog velikega deleža zaposlenih s srednješolsko izobrazbo je predvsem v zavarovalnih zastopnikih, ki predstavljajo skoraj 30% vseh zaposlenih. Zavarovalnica Adriatic d.d. tako na dolgi rok stremi k temu, da

bi z lastnim izobraževanjem zavarovalnih zastopnikov (glej točko 3.2.) in z višjo izobrazbo drugih zaposlenih izboljšala učinkovitost zaposlenih.

Tabela 16: Število in struktura zaposlenih Zavarovalnice Adriatic d.d. po izobrazbi na dan 31.12. v letih 2002 in 2003

Stopnja izobrazbe	Zavarovalnica Adriatic d.d.				
	2002	%	2003	%	I _{03/02}
IV. Stopnja ali manj	41	6	28	4	68,3
V. Stopnja	388	57	401	57	103,4
VI. Stopnja	122	18	120	17	98,4
VII. Stopnja ali več	129	19	155	22	120,2
Zaposlenih skupaj	680	100	704	100	103,5

Vir: Kadrovska evidenca Zavarovalnice Adriatic d.d. v letih 2002 in 2003.

8.1.4. Spolna struktura zaposlenih

Struktura zaposlenih po spolu, ki je prikazana v Tabeli 17, kaže, da je delež žensk kar za 35 odstotnih točk višji od deleža moških v letu 2003. Razlog za takšno razliko lahko pripisujemo naravi dela v zavarovalnicah, saj je veliko administrativnega dela, kjer še vedno prevladujejo ženske. Če pa bi primerjali proizvodno podjetje, bi ugotovili ravno obratno razmerje v strukturi zaposlenih po spolu.

Tabela 17: Število in struktura zaposlenih v Zavarovalnici Adriatic d.d. po spolu na dan 31.12. v letih 2002 in 2003

Spol	Zavarovalnica Adriatic d.d.				
	2002	%	2003	%	I _{03/02}
Moški	214	31,5	229	32,5	107,0
Ženske	466	68,5	475	67,5	101,9
Zaposleni skupaj	680	100	704	100	103,5

Vir: Kadrovska evidenca Zavarovalnice Adriatic d.d. v letih 2002 in 2003.

8.2. Dinamika zaposlenih

Dinamiko zaposlenih nam bolje prikazuje bilanca gibanja zaposlenih, ki kaže vsa povečanja in vsa zmanjšanja števila zaposlenih v podjetju. Na podlagi teh podatkov izračunamo fluktuacijo zaposlenih z bruto količnikom fluktuacije, ki predstavlja razmerje med številom zamenjanega osebja v obdobju in povprečnim številom zaposlenih v obdobju.

Poznamo več vzrokov za fluktuacijo. Običajno fluktuacijo povzročajo upokojitve zaposlenih, nesreče vseh vrst, poklicne bolezni, ki povzročajo invalidsko upokojevanje in vsi tisti vzroki, ki niso povezani s podjetjem. Pri teh vzrokih podjetju ni potrebno ukrepati. Naslednja skupina vzrokov, ki pa bi se jim lahko podjetje izognilo, so vzroki, ki povzročajo neto fluktuacijo zaposlenih. To so predvsem odhodi, ki so povezani s slabimi palačami, slabimi delovnimi

odnosi v podjetju, slabimi možnostmi za rešitev stanovanjskega problema in osebnega razvoja zaposlenega (Pučko, 2004, str. 70).

Na podlagi Tabele 18 lahko ugotovimo, da je iz Zavarovalnice Adriatic d.d. v letu 2003 glede na leto 2002 odšlo za 12,5% manj ljudi. V letu 2002 je število zamenjanega osebja v podjetju predstavljalo 9% povprečnega števila zaposlenih, vendar se je ta delež že naslednje leto zmanjšal za 11%. To je predvsem posledica zmanjšanja števila odhodov in povečanja povprečnega števila zaposlenih. Koeficient bruto fluktuacije je nekoliko višji od ostalih komercialnih podjetij predvsem zato, ker je veliko ljudi zaposlenih za določen čas.

Tabela 18: Bilanca gibanja zaposlenih v Zavarovalnici Adriatic d.d. v letih 2002 in 2003

Element	Zavarovalnica Adriatic d.d.		
	2002	2003	I _{03/02}
1. Število zaposlenih na dan 1.1.	657	680	103,5
2. Prihodi med letom	87	80	92,0
3. Odhodi med letom	64	56	87,5
4. Število zaposlenih na dan 31.12.	680	704	103,5
5. Število zamenjanega osebja v obdobju	64	56	87,5
6. Povprečno število zaposlenih	669	692	103,4
7. Bruto koeficient fluktuacije (2+3)/6	0,09	0,08	88,9

Vir: Kadrovska evidenca Zavarovalnice Adriatic d.d. za leti 2002 in 2003.

8.3. Izkoriščenost delovnega časa

Kako uspešni smo pri izkoriščanju delovnega potenciala podjetja, ugotovimo z izračunom izkoriščenosti delovnega časa. Ta vpliva na uspešnost podjetja, zato je pomembno za podjetje, da nenehno spremljanja in ocenjuje vzroke odklonov stopnje izkoriščenosti delovnega časa med posameznimi obdobji (Pučko, 2004, str. 71). Kazalnik izkoriščenosti delovnega časa izračunamo, tako da primerjamo število opravljenih plačanih delovnih ur z možnim koledarskim skladom delovnih ur.

Stopnja izkoriščenosti delovnega časa (Tabela 19) je v letu 2003 znašala 90,4% in se je glede na leto 2002 povečala za 1,2%. K povečanju stopnje izkoriščenosti delovnega časa je pripomoglo povečanje števila redno opravljenih delovnih ur, ki jih je bilo v primerjavi z letom 2002 za 4,7% več. Nadure se med leti niso bistveno spremenile, zato niso imele velikega vpliva na izkoriščenost delovnega časa. Izkoriščenost delovnega časa je v primerjavi z ostalimi proizvodnimi podjetji sicer nekoliko nižja, ker ima zavarovalnica zaposlenih več žensk, kar pomeni, da je več porodniških ali materinskih bolezenskih odsotnosti iz dela.

Tabela 19: Prikaz izkoriščenosti delovnega časa Zavarovalnice Adriatic d.d. v letih 2002 in 2003

Element	2002	2003	I _{03/02}
1. Povprečno število zaposlenih	669	692	103,4
2. Število delovnih dni v letu	261	261	100,0
3. Možni koledarski sklad delovnih ur (1*2*8ur)	1.396.872	1.444.896	103,4
4. Število plačanih opravljenih ur	1.247.407	1.306.186	104,7
4.a. redne delovne ure	1.245.016	1.303.765	104,7
4.b. nadure	2.391	2.421	101,3
5. Stopnja izkoriščenosti delovnega časa v % (4:3)	89,3	90,4	101,2

Vir: Kadrovska evidenca Zavarovalnice Adriatic d.d. za leti 2002 in 2003.

9. Analiza prodajne funkcije

Trženje ali z drugimi besedami prodaja v širšem smislu je najpomembnejša poslovna funkcija v podjetju, saj skrbi za zadovoljevanje potreb kupcev. V njem se izvaja proces načrtovanja in snovanja izdelkov, storitev in idej ter določanja cene in odločanja v zvezi s tržnim komuniciranjem in distribucijo z namenom, da se ustvari takšna menjava, ki zadovolji tako kupca kot prodajalca. Trženje tako ni samo kupovanje in prodajanje, ampak vsebuje tudi druge dejavnosti, ki omogočajo, da do prodaje sploh pride (Potočnik, 2002, str. 20).

Trženje v zavarovalnicah postavlja v središče vseh svojih dejavnosti zavarovanca, upoštevajoč njegove potrebe, želje in zmožnosti. Najbližje k zavarovancu pa postavlja zavarovalnega zastopnika, ki je prodajalec zavarovalniških storitev. Zavarovalnica Adriatic d.d. ima razvejen sistem trženja po celi Sloveniji, ki zavarovancem omogoča strokovno svetovanje glede posamezne zavarovalne vrste in približuje storitve zavarovancem po različnih prodajnih poteh. Ker je zavarovalni zastopnik najpomembnejši člen zavarovalne storitve, Zavarovalnica Adriatic d.d. dograjuje lasten sistem usposabljanja zavarovalnih zastopnikov, sistem, ki že vrsto let poteka v izobraževalnem centru Adriatic v Lipici. Osebna prodaja predstavlja v zavarovalništvu element in tržno pot zavarovalniških storitev, poleg tega pa je pomemben sestavni del promocije oziroma komuniciranja z javnostjo in pospeševanja prodaje.

Na področju trženja je zavarovalnica v letu 2003 nadaljevala pospešeni razvoj trženja po internetu, dejavnosti pri hitrejšem razvoju lastne mreže za trženje osebnih zavarovanj, nadaljevali in nagradili pa so tudi trženje zavarovanj s posebnimi oblikami sodelovanja z določenimi organizacijami. Leta 2003 so dokončno zagnali tudi posredovanja zavarovanj v povezavi z banko.

9.1. Obseg in struktura prodaje

Vrednost prodaje v zavarovalnicah je vsota obračunanih kosmatih zavarovalnih premij, ki so razdeljene na premoženjska zavarovanja (razen zdravstvenih), življenjska zavarovanja in zdravstvena zavarovanja.

Obseg prodaje (Tabela 20), izražen z obračunano kosmato zavarovalno premijo, se je v letu 2003 v primerjavi z letom 2002 povečal za 5,1%. Največ so k temu porastu prodaje prispevala premoženjska zavarovanja, pri katerih se je obseg prodaje v primerjavi s predhodnim letom povečal za 8%. Povečal se je tudi obseg prodaje zdravstvenih zavarovanj in sicer za 2,6%, medtem ko se je obseg prodaje življenjskih zavarovanj za malenkost znižal. Struktura prodaje po osnovnih oblikah zavarovanja se v preučevanem obdobju ni bistveno spremenila. Največji obseg prodaje so še vedno predstavljale obračunane kosmate premije iz premoženjskih in zdravstvenih zavarovanj.

Če primerjamo rast prodaje še z zavarovalniško, lahko ugotovimo, da je bila rast prodaje v zavarovalniški panogi enaka kot rast prodaje v Zavarovalnici Adriatic d.d.. Zavarovalniška panoga se je razlikovala le po strukturi prodaje, kjer so prevladovala premoženjska zavarovanja, življenjska zavarovanja in zdravstvena pa so imela približno enak obseg prodaje. Pri življenjskih zavarovanjih je zavarovalniška panoga dosegala najvišjo rast prodaje v preučevanem obdobju, kar pomeni, da je ta zavarovalna vrsta na tržišču še dokaj neizkoriščena.

Tabela 20: Obseg (v 000 SIT) in struktura (v %) prodaje Zavarovalnice Adriatic d.d. v letih 2002 in 2003 ter primerjava z zavarovalniško panogo

Prodaja	Zavarovalnica Adriatic d.d.				Panoga		
	2002	%	2003	%	I _{03/02}	% ₀₃	I _{03/02}
Premoženjska zavarovanja	13.013.656	48,3	14.099.856	49,8	108,3	54,7	105,0
Zdravstvena zavarovanja	12.006.879	44,6	12.323.060	43,5	102,6	24,3	100,2
Življenjska zavarovanja	1.924.803	7,1	1.896.715	6,7	98,5	21,0	113,2
Skupaj	26.945.338	100	28.319.631	100	105,1	100	105,4

Vir: Letno poročilo Zavarovalnice Adriatic d.d. za leti 2002 in 2003; Letno poročilo AZN za leto 2003.

9.1.1. Premoženjska zavarovanja (razen zdravstvenih)

Tabela 21: Obseg (v 000 SIT) in struktura (v %) obračunane kosmate zavarovalne premije po zavarovalnih vrstah premoženjskih zavarovanj za Zavarovalnico Adriatic d.d. in zavarovalniško panogo v letih 2002 in 2003

Element	Zavarovalnica Adriatic d.d.				Panoga		
	2002	%	2003	%	I _{03/02}	% (2003)	I _{03/02}
Nezgodno zavarovanje	1.836.133	14,1	1.962.170	13,9	106,9	13,4	107,2
Zavarovanje kopenskih motornih vozil	2.756.273	21,1	2.973.616	21,1	107,9	17,5	106,2
Zavarovanje prevoza blaga	40.989	0,3	31.174	0,2	80,3	1,0	83,3
Požarno zavarovanje	1.130.996	8,7	1.168.659	8,3	103,3	9,5	102,1
Drugo škodno zavarovanje	946.437	7,2	939.466	6,7	99,3	10,4	98,8
Zavarovanje odgovornosti pri uporabi motornih vozil	5.666.684	43,5	6.351.195	45,0	112,1	38,5	109,7
Splošno zavarovanje odgovornosti	540.063	4,1	549.626	3,9	101,8	4,1	108,3
Kreditno zavarovanje	5.185	0,0	3.661	0,0	70,6	3,1	76,2
Ostala premoženjska zavarovanja	90.896	1,0	120.289	0,9	132,3	2,5	114,7
Skupaj	13.013.656	100,0	14.099.856	100,0	108,3	100	105,0

Vir: Obrazec St-50 Zavarovalnice Adriatic d.d. za leti 2002 in 2003; Letno poročilo AZN za leto 2003.

Iz Tabele 21 lahko ugotovimo, da je po obračunani zavarovalni premiji zavarovanje odgovornosti pri uporabi motornih vozil najpomembnejša zavarovalna vrsta premoženjskih zavarovanj, saj je njen delež v Zavarovalnici Adriatic d.d. (leta 2003) znašal kar 45% celotne obračunane zavarovalne premije premoženjskih zavarovanj. Pri tej zavarovalni vrsti je zavarovalnica beležila tudi visoko rast obračunane kosmate zavarovalne premije, ki se je povečala v preučevanem obdobju za 12%, in je imela največji vpliv na povečanje kosmate zavarovalne premije premoženjskih zavarovanj. Pozitivno rast kosmate zavarovalne premije je zavarovalnica beležila tudi pri drugih zavarovalnih vrstah premoženjskih zavarovanj, razen pri zavarovanju prevoza blaga in kreditnem zavarovanju, ki pa zaradi majhnega deleža nista imela velikega vpliva.

Primerjava s panogo kaže, da v rasti in strukturi obračunane kosmate zavarovalne premije po zavarovalnih vrstah premoženjskih zavarovanj v preučevanem obdobju ni bilo občutnejših razlik, le odstotek kreditnih in premoženjskih zavarovanj je bil v panogi nekoliko višji.

9.1.2. Življenjska in zdravstvena zavarovanja

Tabela 22: Število polic življenjskih (ŽZ) in zdravstvenih (ZZ) zavarovanj Zavarovalnice Adriatic d.d. ter zavarovalniške panoge v letih 2002 in 2003

Vrsta zavarovanja	Zavarovalnica Adriatic d.d.			Panoga	
	2002	2003	I _{03/02}	2003	I _{03/02}
ZZ	295.296	300.636	101,8	1.404.040	102,6
ŽZ	32.054	32.067	100,0	665.792	118,7
Skupaj	327.350	332.703	101,6	2.069.832	107,3

Vir: Obrazec St-19 in St-2 Zavarovalnice Adriatic d.d.; Letno poročilo AZN za leto 2003.

Tabela 23: Število zavarovancev življenjskih in zdravstvenih zavarovanj Zavarovalnice Adriatic d.d. ter zavarovalniške panoge v letih 2002 in 2003

Vrsta zavarovanja	Zavarovalnica Adriatic d.d.			Panoga	
	2002	2003	I _{03/02}	2003	I _{03/02}
ZZ	295.312	300.636	101,8	1.666.381	104,6
ŽZ	36.494	38.116	104,4	739.003	113,5
Skupaj	331.806	338.752	102,1	2.405.384	107,2

Vir: Obrazec St-19 in St-2 Zavarovalnice Adriatic d.d.; Letno poročilo AZN za leto 2003.

Število polic in zavarovancev zavarovalnih vrst zdravstvenih in življenjskih zavarovanj se je v letu 2003 povečalo le za 2%, kar je v primerjavi s panogo za 5 odstotnih točk nižja rast. Vzrok višje rasti polic in zavarovancev v panogi se kaže prav pri življenjskih zavarovanjih, saj se povpraševanje po tovrstnih zavarovanjih v Sloveniji in tudi v Evropi vztrajno povečuje.

10. SKLEP

Kot sem že v uvodu zapisal, sem s to diplomsko nalogo poskušal analizirati poslovanje Zavarovalnice Adriatic d.d. in primerjati njeno uspešnost v letu 2003 glede na leto 2002 ter primerjati vzroke in posledice različnih dejavnikov, ki so pomembni za poslovanje.

Ugotovil sem, da je bilo poslovanje zavarovalnice v obravnavanem obdobju dokaj uspešno, saj večina kazalnikov v primerjavi s predhodnim letom in zavarovalniško panogo izkazuje višje vrednosti. Čisti dobiček zavarovalnice se je v preučevanem obdobju povečal za 13% zaradi zmanjšanja davka iz dobička in zaradi dobička pred davki pri premoženjskih in zdravstvenih zavarovanjih. Tako je zavarovalnica dosegla pozitivni poslovni izid pri vseh zavarovanjih in ne le pri zdravstvenih zavarovanjih. V panogi pa se je čisti dobiček v letu 2003 zmanjšal kar za 44%, saj je kar pet zavarovalnic izkazovalo izgubo. Pri produktivnosti zavarovalnice beležimo rast zaradi povečanja prihodkov iz zdravstvenih in premoženjskih zavarovanj. Ekonomičnost poslovanja je bila v obeh letih približno enaka, le pri premoženjskih in življenjskih zavarovanjih se je v letu 2003 nekoliko izboljšala. Kazalniki rentabilnosti so v preučevanem obdobju sicer nekoliko padli zaradi povečanja kapitala in sredstev, vendar so bili še vedno v primerjavi z zavarovalniško panogo višji za dobrih 100%.

Nato sem analiziral gibanje postavk v aktivni in pasivi bilanci stanja v obravnavanem obdobju. Kot sem že prej omenil, so se sredstva povečala kot posledica povečanja drugih finančnih naložb, ki predstavljajo največji delež med sredstvi v bilanci stanja. Naložbe v zavarovalnicah so najpomembnejša postavka, saj iz njih zavarovalnica pokriva nastale škode, ki presežejo razpoložljiva denarna sredstva iz plačanih premij. Delež naložb je v Zavarovalnici Adriatic d.d. v primerjavi z zavarovalniško panogo sicer nekoliko nižji, vendar pa se vztrajno povečuje. Ostale postavke v aktivni bilanci stanja zavarovalnice in zavarovalniške panoge se niso bistveno spremenile v preučevanem obdobju. Glede strukture naložb kritnih skladov Zavarovalnice Adriatic d.d. med leti 2003 in 2002 ni beležiti večjih sprememb. Lahko pa opazimo v zavarovalniški panogi večji delež ostalih dolžniških vrednostnih papirjev in depozitov v bankah na račun nižjih naložb v državne vrednostne papirje in lastniške vrednostne papirje. Kritno premoženje je zavarovalnica na podlagi Zakona o zavarovalništvu naložila v različne vrste naložb, tako je zadostila načelom likvidnosti in solventnosti.

Največji delež v pasivi bilanci stanja zavarovalnice predstavljajo zavarovalno-tehnične rezervacije, saj je njihov delež v letu 2003 znašal 80% in je bil v primerjavi z zavarovalniško panogo višji za 4 odstotne točke, kar pomeni tudi višjo raven varnosti zavarovalnice.

Z analizo financiranja sem ugotovil, da sta rast zavarovalno tehničnih rezervacij in rast kapitala glavna razloga za povečanje pasive v preučevanem obdobju. Struktura obveznosti do virov sredstev je bila v zavarovalniški panogi sicer nekoliko drugačna od obravnavanega podjetja, vendar se ni bistveno razlikovala. Na nekoliko drugačen način kot pri ostalih podjetjih sem izračunal tudi solventnost zavarovalnice, kot je razmerje med razpoložljivim kapitalom in zahtevanim minimalnim kapitalom, in ugotovil, da je zavarovalnica konec leta 2003 in konec vsakega četrtertletja izpolnjevala načela solventnosti. Ravno tako je bila v preučevanem obdobju sposobna z danimi sredstvi poravnati vse svoje obveznosti, kar je dokazovala s tedenskimi izračuni likvidnosti, ki jih je pošiljala Agenciji za zavarovalni nadzor.

Število zaposlenih se je med leti 2003 in 2002 povečalo za 3,5%, kar je bilo predvsem posledica zaposlovanja zavarovalnih zastopnikov in oseb s sedmo stopnjo izobrazbe. Prav pri zaposlenih s VII. izobrazbe ali več je opaziti tudi največjo rast (20%), k čemur je poleg zaposlovanja pripomoglo tudi financiranje študija ob delu. Na poslovanje je tudi ugodno vplivalo zmanjšanje dinamike zaposlenih, saj je v letu 2003 glede na leto 2002 odšlo iz zavarovalnice za 12,5% manj ljudi.

Analiza prodajne funkcije je pokazala, da se je obseg prodaje v preučevanem obdobju, izražen z obračunano kosmato premijo, povečal za 5,3%. Vzrok tega povečanja je predvsem povečanje prodaje premoženjskih zavarovanj, od katerih je največjo rast beležila zavarovalna vrsta zavarovanje odgovornosti pri uporabi motornih vozil. Analiza zavarovancev in polic življenjskih in zdravstvenih zavarovanj je pokazala, da zavarovalnica Adriatic d.d. ni beležila

večjih rasti. Še posebej pa je potrebno poudariti, da je panoga na področju teh zavarovanj dosegla nadpovprečno rast.

Na podlagi predstavljenih analiz lahko strnem, da je Zavarovalnica Adriatic d.d. v letu 2003 uspela na vseh področjih poslovanja vzpostaviti določen splet aktivnosti, ki je privedel do rasti dobička in ostalih ekonomskih kategorij. Še vedno pa ostaja na zavarovalniškem trgu veliko neizkoriščenih tržnih možnosti, ki jih v prihodnosti velja vključiti v njihovo tržno strategijo, saj se z vstopom Slovenije v Evropsko unijo kaže priložnost v Evropi že uveljavljenih zavarovalnic, ki te tržne možnosti lahko obrnejo sebi v prid. Vendar se tega zavedajo tudi v zavarovalnici Adriatic d.d. in se odzivajo na razmere na tržišču s potezami, ki jim bodo omogočile uspešno poslovanje še naprej. Ena od takih je tudi aktualna načrtovana združitev z Zavarovalnico Slovenica d.d., ki bo obe zavarovalnici povezala v še močnejši gospodarski subjekt, da se bo lahko spopadal z močno konkurenco. Tako združena zavarovalnica bi se morala usmeriti predvsem v večje aktivnosti za pridobitev trga življenjskih zavarovanj, ki ni tako nasičen kot trg ostalih zavarovanj. Ravno na tem področju pa bi združena zavarovalnica, ki trenutno zaostaja za konkurenti, uspela dolgoročno izboljšati svoj položaj na zavarovalnem trgu.

LITERATURA

1. Bijelić Mile: Zavarovanje in pozavarovanje. Ljubljana : Art agencija za Slovenico, 1998. 343 str.
2. Boncelj Jože: Zavarovalna ekonomika. Maribor : Založba obzorja, 1983. 351 str.
3. Flis Slavko: Zbrani spisi o zavarovanju. 4. knjiga: Oris Dr. Bonceljeve teorije zavarovanja. Ljubljana : Slovensko zavarovalno združenje, GIZ, 1999. 606 str.
4. Grm Aleš: Analiza zavarovalnic v Sloveniji. Diplomsko delo. Ljubljana : Ekonomska fakulteta, 2003. 45 str.
5. Hendry C.: Human Resource Management. A strategic approach to employment. Oxford : Butterworth – Heinemann Ltd, 1995. 485 str.
6. Hočevar Marko, Jaklič Marko, Zagoršek Hugo: Ustvarjanje uspešnega podjetja. Akcijski pristop k strateškemu razmišljanju, vodenju in nadziranju. Ljubljana : GV Založba, 2003. 288 str.
7. Horvat Tatjana: Priprava razkritij v letnem poročilu gospodarske družbe. Ljubljana : Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije, 2003. 442 str.
8. Ivanjko Šime et al.: ABC zavarovalništvo s praktičnimi primeri. Maribor : Založba Kapital, 1999. 103 str.
9. Koletnik Franc: Analiziranje računovodskih izkazov (bilanc). Maribor : Ekonomsko-poslovna fakulteta, 1997. 343 str.
10. Koletnik Franc, Koželj Stanko: Redni in posebni računovodski izkazi. Ljubljana : Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije, 2005. 373 str.
11. Kosi Urška, Marc Mojca, Peljhan Darja: Ekonomika podjetja. Pojasnila, primeri in naloge. Ljubljana : Ekonomska fakulteta, 2004. 118 str.
12. Medved Darko: Analiza možnosti obvladovanja stroškov v zavarovalnicah – primer življenjske zavarovalnice. Doktorska disertacija. Ljubljana : Ekonomska fakulteta, 2004. 261 str.
13. Mihelčič Miran: Ekonomika poslovanja za inženirje. Ljubljana : Fakulteta za računalništvo in informatiko, 2003. 323 str.
14. Mramor Dušan: Uvod v poslovne finance. Ljubljana : Gospodarski vestnik, 1993. 381 str.
15. Pavliha Marko: Zavarovalno pravo. Ljubljana : Gospodarski vestnik, 2000. 371 str.
16. Peterson P. Pamela: Financial Management and Analysis. New York : Mcgraw-Hill inc, 1994. 931 str.
17. Potočnik Vekoslav: Temelji trženja s primeri iz prakse. Ljubljana : GV Založba, 2002. 531 str.
18. Pučko Danijel: Analiza poslovanja. Ljubljana : Ekonomska fakulteta, 2004. 289 str.
19. Pučko Danijel, Rozman Rudi: Ekonomika in organizacija podjetja. 1. knjiga: Ekonomika podjetja. Ljubljana : Ekonomska fakulteta, 2000. 344 str.
20. Slovenski računovodski standardi. Ljubljana : Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije, 2002. 319 str.
21. Turk Ivan et al.: Finančno računovodstvo. Splošni del. Ljubljana : Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije, 2004. 814 str.

22. Turk Ivan, Kavčič Slavka, Kokotec-Novak Majda: Poslovodno računovodstvo. Dopolnjena izdaja. Ljubljana : Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije, 2003. 856 str.
23. Vrtovec Jana: Finančne naložbe zavarovalnic. Diplomsko delo. Ljubljana : Ekonomska fakulteta, 2000. 48 str.
24. Zdravec Rajko: Zaključni račun po novem. Prenovljeni računovodski izkazi in njihova analiza za poslovno odločanje. Ljubljana : Primath, 2003. 408 str.
25. Žnidarič Boris: Zavarovalništvo in varnost. Zavarovalništvo kot mehanizem zagotavljanja varnosti posameznika v sodobni družbi. Ljubljana : Fakulteta za družbene vede in Slovensko zavarovalno združenje, 2004. 256 str.

VIRI

1. Bilanca stanja Zavarovalnice Adriatic d.d. na dan 31.12.2002.
2. Bilanca stanja Zavarovalnice Adriatic d.d. na dan 31.12.2003.
3. Gospodarsko pravo II. Zbirka predpisov. Maribor : Codex iuris, 2004. 734 str.
4. Interni podatki Zavarovalnice Adriatic d.d.: Poročilo o naložbah kritnega premoženja za leto 2002.
5. Interni podatki Zavarovalnice Adriatic d.d.: Poročilo o naložbah kritnega premoženja za leto 2003.
6. Interni podatki Zavarovalnice Adriatic d.d.: Poročilo o naložbah kritnih skladov za leto 2002.
7. Interni podatki Zavarovalnice Adriatic d.d.: Poročilo o naložbah kritnih skladov za leto 2003.
8. Izkaz poslovnega izida Zavarovalnice Adriatic d.d. za leto 2002.
9. Izkaz poslovnega izida Zavarovalnice Adriatic d.d. za leto 2003.
10. Kadrovska evidenca zavarovalnice Adriatic d.d. za leto 2002.
11. Kadrovska evidenca zavarovalnice Adriatic d.d. za leto 2003.
12. Letno poročilo Adriatic Zavarovalne družbe d.d. za leto 2002. Koper : Zavarovalnica Adriatic, 2003.
13. Letno poročilo Adriatic Zavarovalne družbe d.d. za leto 2003. Koper : Zavarovalnica Adriatic, 2004.
14. Letno poročilo Agencije za zavarovalni nadzor za leto 2003. Ljubljana : AZN, 2004.
15. Obrazci St-2, St-19 in St-50 Zavarovalnice Adriatic d.d za leto 2002.
16. Obrazci St-2, St-19 in St-50 Zavarovalnice Adriatic d.d za leto 2003.
17. Podatki o indeksih cen življenjskih potrebščin.
[URL: <http://www.stat.si/indikatorji.asp?ID=1>], 15.04.2005.
18. Zakon o zavarovalništvu (Uradni list RS, št. 118/00).